

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОГО МОВОЗНАВСТВА, СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ ТА
СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ЄВРОПЕЙСЬКА КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНА СИСТЕМА

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПАКЕТ

освітній ступінь	бакалавр
галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
спеціальність	014.02 Середня освіта (Мова і література (болгарська))

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОГРАМУ

Факультет іноземних мов

Кваліфікація, що присвоюється: Бакалавр освіти (іноземна мова (болгарська), світова література). Учитель іноземної мови (болгарської) та світової літератури.

Тривалість програми: 3 роки, 10 місяців.

Кількість кредитів: 240.

Рівень кваліфікації: бакалавр.

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Профіль програми першого рівня вищої освіти - бакалавр

Профіль освітньої (освітньо-професійної, освітньо-наукової) програми	
Галузь знань: <i>01 Освіта/Педагогіка</i>	
Спеціальність: <i>Мова і література (болгарська), друга предметна спеціалізація - 014.02 Мова і література (англійська)</i>	
Освітня кваліфікація: вчитель болгарської мови, англійської мови та світової літератури	
Тип диплому та обсяг програми	Одиничний ступінь, 240 кредитів ЄКТС.
Нормативний термін навчання	4 роки
Вищий навчальний заклад	Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Організація, що здійснює акредитацію	Національна агенція забезпечення якості вищої освіти
Період акредитації	Програма впроваджується в 2016 році
Рівень програми	FQ-ЕНЕА – перший цикл, QF-LLL – 6 рівень, НРК – 6 рівень
А Мета програми	
	Надати освіту в галузі Освіти із широким доступом до працевлаштування. Формування та розвиток загальних і професійних компетентностей в галузі філології; здобуття фундаментальних та професійно орієнтованих знань і вмінь, що направлені на здобуття здатності вирішувати типові професійні завдання у галузях філології та викладання болгарської та англійської мов та світової літератури.
В Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за програмою	
	Загальна середня освіта с сертифікатами ЗНО з української мови, історії України та іноземної мови.
С Характеристика програми	
1. Предметна область / галузь знань	Галузь знань: <i>014.02 Середня освіта</i> Спеціальність: <i>Мова і література (болгарська), друга предметна спеціалізація - 014.02 Мова і література (англійська)</i>

		<ul style="list-style-type: none"> - Загальні нормативні дисципліни (20 кредитів ЄКТС, 600 год.) - Професійні нормативні дисципліни (130 кредитів ЄКТС, 3900 год.) - Цикл дисциплін вільного вибору (60 кредитів ЄКТС, 1800 год.) - Цикл практичної підготовки (30 кредитів ЄКТС, 900 год.)
2.	Фокус програми: загальна/спеціальна	загальна освіта в галузі педагогіки та філології, акцент на новітні досягнення лінгвістики, літературознавства, педагогіки, психології та дидактики.
3.	Орієнтація програми	Програма із врахуванням сьогоденного стану філології, орієнтує на розвиток методологічних (діяльнісних) та комунікативних компетенцій. У рамках програми студенти знайомляться з сучасними уявленнями про систему мови, дидактичну систему, фонетичну, лексичну, морфологічну й стилістичну системи болгарської та англійської мов, методики викладання болгарської та англійської мови в загальноосвітніх навчальних закладах, традиційні та інноваційні підходи до їх вирішення, опановують соціально-особистісні, загальнонаукові, інструментальні, спеціалізовано-професійні (фахові теоретичного і практичного спрямувань) і загально-професійні (базові уявлення та здатності) компетентності; здобувають базові знання про теоретико-методологічні засади й ключові результати досліджень з проблем функціонування зазначених мов навчальні дисципліни з циклу професійної та практичної підготовки за вибором ВНЗ і студента.
4.	Особливості програми	Бакалавр готується для викладання болгарської, англійської мов та світової літератури в освітніх закладах: загальноосвітніх школах, гімназіях, ліцеях, школах з поглибленим вивченням іноземних мов, дошкільних та позашкільних установах, здійснення навчально-виховної діяльності на основі сучасних наукових досягнень педагогічної і філологічної теорії та практики.
D Працевлаштування та продовження освіти		
1.	Працевлаштування	Випускники програми підготовлено для викладацької, навчально-виховної, науково-методичної й організаційно-керівницької діяльності в системі освіти України відповідно до отриманої спеціальності. Бакалавр-філолог може працювати в освітній, науковій, літературно-видавничій галузях, у друкованих та електронних засобах масової інформації, PR-технологіях, у різноманітних фондах, спілках, фундаціях гуманітарного спрямування, музеях, мистецьких і культурних центрах тощо
2.	Продовження освіти	Можливість навчання на другому циклі вищої освіти за фахом
E Стиль та методика оцінювання		
1.	Підходи до викладання і навчання	Стиль навчання: студентоцентроване навчання, самонавчання, проблемно-орієнтоване навчання,

		індивідуально-творчий підходи. Лекційні курси поєднуються з семінарськими та практичними заняттями, самостійна робота на основі підручників та конспектів, консультації із викладачами, Форма навчання кооперативна в малих групах (до 15 осіб), з дискусіями та підготовкою презентацій колективно та самостійно. Написання бакалаврської роботи, захист якої відбувається прилюдно.
2.	Система оцінювання	Накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання студентів за усі види аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямовані на опанування навчального навантаження з освітньої програми поточний контроль, поетапний, модульний, підсумковий контроль, кваліфікаційні экзамени; письмові, усні экзамени, тестування, залік з педагогічної практики, курсова робота, комплексний випусковий экзамен; захист бакалаврської роботи. Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за 4-х бальною («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і вербальною («зараховано», «незараховано») системами. Форми контролю: усне та письмове опитування, диктант, тестові завдання, роботи з різних видів перекладу, творча робота, портфоліо, захист курсових робіт, звітів з практик.
Програмні компетентності		
1.	Загальні	<ul style="list-style-type: none"> - Аналіз та синтез. здатність аналізувати, синтезувати, оцінювати, щоб виявляти педагогічні проблеми і виробляти рішення щодо їх усунення; здатність вчитися; автономія; здатність вдосконалювати власне навчання і виконання, включно з розробленням навчальних і дослідницьких навичок - Гнучкість мислення. Набуття гнучкого мислення, відкритість до застосування набутих знань та компетентностей в широкому діапазоні можливих місць роботи та повсякденному житті. - Групова робота. Здатність до міжособистісного спілкування; комунікаційні навички, здатність до самокритики, навички роботи в команді; навички планування та управління часом; уміння і здатність до прийняття рішень; - Комунікаційні навички. Міжособистісні навички та командна робота; здатність працювати в колективі, креативність, адаптивність і комунікабельність; наполегливість у досягненні мети, виховання якостей лідера. Здатність до ефективного комунікування та до представлення складної комплексної інформації у стислій формі усно та письмово, використовуючи інформаційно комунікаційні технології та відповідні технічні терміни. - Етичні установки. Дотримання етичних принципів як з погляду професійної чесності, так і з погляду розуміння можливого впливу досягнень з філологію на соціальну сферу; здатність цінувати різноманіття та

		<p>мультикультурність; здатність до критичного мислення, навички обдумування; здатність до аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів користуючись методами індуктивного та дедуктивного підходів. Особистісна мораль та етика, присутність почуття патріотизму, національної гідності, віри в національну ідею, потреби та здатності до активної участі у суспільному житті, розуміння національно-культурних особливостей країн, мова яких вивчається, дотримання етичних принципів загальнонаціональної та професійної чесності. Здатність до здорового образу життя та його популяризація серед дорослих та дітей.</p> <p>- Критичність та самокритичність. Здатність формулювати задачу для її вирішення, використовувати потрібну інформацію та методологію для досягнення обґрунтованого висновку. Здатність працювати самостійно, розробляти стратегії та керувати часом; здатність скеровувати зусилля, поєднуючи результати різних досліджень а також системи складних соціальних умінь і навичок взаємодії, сценаріїв поведінки в типових соціальних ситуаціях, які дозволяють швидко і адекватно адаптуватися; брати відповідальність на себе.</p> <p>- Популяризаційні навички. Уміння спілкуватися із нефаківцями, володіти різними комунікативними стилями: неофіційним, офіційним, науковим.</p>
2.	Фахові	<p>Випускники будуть здатні до виконання широкого кола завдань, пов'язаних з професійно-орієнтованою, комунікативною компетенцією, здійсненою на основі іншомовної, що представляє сукупність навичок, умінь та знань в основних видах мовленнєвої діяльності як у письмовій так і усній формах. Базовими загально професійними компетенціями виступають:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність до системного мислення; - здатність до ділових комунікацій у професійній сфері; - здатність керувати процесом сталого функціонування і розвитку навчально-виховної системи; - здатність до професійного удосконалення, підвищення кваліфікації; - здатність аналізувати теоретико-методологічні принципи у галузі гуманітарних, світоглядних, власне професійних наук, оптимальний обсяг ідей, цінностей, уявлень, універсальні способи пізнання і практичної діяльності; - здатність аналізувати й прогнозувати навчальну діяльність учнів, а також професійну діяльність (як власну, так й інших вчителів); - здатність до письмової й усної комунікації іноземною мовою; - здатність оперувати науковою термінологією; - здатність сформулювати іншомовну мовленнєву і мовну компетентність учнів; - здатність сформулювати іншомовну соціокультурну компетентність учнів;

	<ul style="list-style-type: none"> - здатність сформувати навчальну компетентність учнів; - здатність планувати і творчо конструювати навчально-виховний процес з болгарської та англійської мови; - здатність проводити уроки і позакласні заходи з болгарської та англійської мови з урахуванням особливостей навчання учнів певного ступеня; - здатність здійснювати контроль за результатами навчально-виховної діяльності учнів; - здатність використовувати професійно профільовані знання й практичні навички в галузі лексикології, теоретичної фонетики і граматики та стилістики іноземної мови; - здатність до ділової комунікації у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, навички роботи в команді; володіння дискурсивною стратегією в ході ділового спілкування; - здатність застосовувати загально мовленнєві вміння й навички; - здатність використовувати професійно профільовані знання й практичні навички в галузі лінгвокраїнознавства, сучасні уявлення про національні та культурні особливості країн, мова яких вивчається; - здатність використовувати професійно профільовані знання й практичні навички в галузі зарубіжної літератури; - здатність до систематизації суспільних та історичних явищ; - здатність організувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці;
F	Програмні результати навчання
	<ul style="list-style-type: none"> - володіння базовими уявленнями про основи філософії, психології, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей; - знання базових знань фундаментальних наук, в обсязі, необхідному для освоєння загальнопрофесійних дисциплін; - володіння мовознавчою термінологією; вміння аналізувати мовні одиниці всіх рівнів мовної системи, а також встановлювати типи відносин між ними; - самостійно формулювати предмет, мету та завдання наукового дослідження, використовувати загальнонаукові та спеціальні методи лінгвістичного дослідження в науково-дослідній діяльності; - здійснювати освітній процес з урахуванням сучасної соціокультурної ситуації і рівня розвитку особистості, володіти сучасними методами викладання болгарської мови в умовах формування нової парадигми середньої та вищої школи; - демонструвати самостійність і відповідальність при виконанні функціональних обов'язків; - опанування загальними положеннями про лексичну систему мови; володіння нормами сучасної української мови, зокрема в актуальному аспекті ділового мовлення та культури мовлення та їх дотримання в усному та писемному мовленні; володіння вміннями добирати мовні засоби відповідно до мети й ситуації спілкування; - знання базових знань про систему сучасної болгарської мови, зв'язки між її підсистемами; понятійно-термінологічний апарат з означених галузей, різними напрямками в науці про теорію мови, з різними поглядами вчених з того чи іншого;

- володіння теоретичними нормами болгарської мови та базовими положеннями з фонетики, теоретичними положеннями про системні відношення у лексиці, основні етапи її формування, стилістичну диференціацію лексики болгарської мови, оволодіння теоретичними нормами морфології та синтаксису болгарської мови;
- вміння застосовувати лексику болгарської мови лінгвістичного і літературознавчого, суспільно-політичного, науково-ділового, професійно-виробничого, побутового характеру; вміння розмовляти за програмними темами і ситуаціями в формі монологу і діалогу, в т.ч. й с елементами ораторського мовлення;
- робити усний і письмовий переклад повідомлень і ділових бесід, писемних текстів різних жанрів та стилів, ділових паперів;
- знання основних фактів, подій, реалій, чинників та тенденції розвитку болгарського суспільства; національні, соціально-культурні та політичні реалії.
- уміння працювати в болгаромовному та англomовному середовищі (володіння письмовою й усною комунікацією болгарською, англійською мовами);
- володіння методикою навчання болгарської та англійської мови в загальноосвітніх навчальних закладах; уміння планувати навчальний матеріал; моделювати уроки різних типів і видів та здійснювати їх аналіз;
- уміння застосовувати дослідницькі навички і уміння при плануванні і виконанні наукових досліджень;
- володіння знаннями про поглиблений курс світової літератури літератури; розуміння специфіки літератури як мистецтва слова; його художню своєрідність;
- уміти установлювати зв'язок між національними літературами, міфом, міфологією та літературою;
- знання уявлень про закономірності та основні тенденції розвитку конкретного історико-літературного етапу; про творчу індивідуальність найбільш значних письменників;
- можливість аналізувати художні твори в єдності змісту і форми; виявляти авторську позицію; порівнювати різнонаціональні твори на тематичному, жанровому, стильовому рівнях;
- вміння застосовувати методику викладання світової літератури в загальноосвітніх навчальних закладах;
- вміння аналізувати, узагальнювати педагогічний досвід, систематично підвищувати свої професійні вміння;
- уміння вдосконалювати методи і форми навчання, аналізувати прогресивні прийоми керівництва навчальною, суспільною, творчою діяльністю учнівських колективів;
- вміння систематизувати суспільні та історичні явища;
- застосовувати отримані знання при вирішенні педагогічних, навчально-виховних задач з урахуванням вікових індивідуально-типологічних особливостей учнівських колективів.
- уміння використовувати новітні освітні технології, програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання в створюванні блогів, презентацій, буклетів;
- уміння створити бази даних і використовувати Інтернет-ресурси;
- вміння дотримуватися правил безпеки життєдіяльності й охорони праці.

12. ЗМІСТ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ, НАВЧАЛЬНИЙ ЧАС ЗА ЦИКЛАМИ ПІДГОТОВКИ, НАВЧАЛЬНИМИ ДИСЦИПЛІНАМИ, ПРАКТИКАМИ ТА ШИФРИ СФОРМОВАНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Назва навчальної дисципліни/модуля або практики	Кількість кредитів ЄКТС	Кількість годин	Семестр
I. Цикл загальної підготовки			
<i>Нормативні дисципліни (20 кредитів, відсоток)</i>			
Філософія	5	150	3
Історія та культура України	5	150	1
Соціально-політичні студії	5	150	4
Українська мова	5	150	1
<i>Дисципліни вільного вибору студента (8 кредитів, відсоток)</i>			
II. Цикл професійної підготовки			
<i>Нормативні дисципліни (130 кредитів, відсоток)</i>			
Педагогіка	6	180	2
Психологія	6	180	1
Лінгвістика та основи наукових досліджень	9	270	1,8
Риторика	4	120	2
Вступ до спеціальності (Вступ до слов'янської філології; Старослов'янська мова)	4	120	2
Теорія та історія світової літератури	24	720	1,2,3,5,6,7,8
Методика навчання іноземної мови; Методика навчання світової літератури	8	240	4,5
Болгарська мова: теоретичний та практичний курс	42	1260	1,2,3,4,5,6,7,8
Англійська мова: теоретичний та практичний курс	27	810	2,3,4,5,6,7
<i>Дисципліни вільного вибору студента(52кредита, відсоток)</i>			
ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА (30 кредитів, відсоток)			
Ознайомча практика	3		2
Навчальна практика (фольклорна, діалектологічна)	6		4
Навчальна (педагогічна) практика	6		6
Виробнича (педагогічна) практика	9		7
Підготовка кваліфікаційної роботи	6		8

Форма навчання: денна.

Положення про оцінювання та шкала оцінок

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі «Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС» (рішення вченої ради ІДГУ від 02.03.2016 р., протокол №7). Основними формами контролю є поточний, проміжний (модульний) та підсумковий (залік, іспит). Оцінювання знань здійснюється за

національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та переводиться у 100-бальну шкалу.

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	
	екзамен	залік
90-100	відмінно	зараховано
80-89	добре	
65-79		
55-64	задовільно	
50-54		
30-49	незадовільно	не зараховано
1-29		

Форми атестації здобувачів

Атестація здійснюватися у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи та атестаційного екзамену зі спеціальності. З метою атестації здобувачів вищої освіти створюється Атестаційна комісія, діяльність якої регламентується «Положенням про порядок створення та організацію роботи Атестаційної комісії в ІДГУ» (рішення вченої ради ІДГУ від 26.02.2015 р., протокол №5). Атестаційний екзамен включає програмні питання, які визначають рівень засвоєння фахових компетентностей.

Кваліфікаційною роботою є робота бакалавра, що виконується на завершальному етапі здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих результатів навчання (компетентностей) вимогам стандартів вищої освіти. Вимоги до написання кваліфікаційних робіт, порядок її виконання та захисту визначено в «Положенні про кваліфікаційні роботи в ІДГУ» (рішення вченої ради ІДГУ від 26.11.2015 р., протокол №4). Деталізація вимог до кваліфікаційної роботи регламентується методичними рекомендаціями кафедри. Для запобігання академічного плагіату кваліфікаційні роботи розміщуються на електронному репозиторії вищого навчального закладу та проходять комп'ютерну перевірку на наявність плагіату.

8. **Керівник програми:** к. філол. н., доцент Гончар Н.М.

Професійні профілі випускників:

Випускників програми підготовлено для викладацької, навчально-виховної, науково-методичної й організаційно-керівницької діяльності в системі освіти України відповідно до отриманої спеціальності. Бакалавр-філолог може працювати в освітній, науковій, літературно-видавничій галузях, у друкованих та електронних засобах масової інформації, PR-технологіях, у різноманітних фондах, спілках, фундаціях гуманітарного спрямування, музеях, мистецьких і культурних центрах тощо

Доступ до подальшого навчання:

Можливість навчання на другому циклі вищої освіти за фахом

Опис нормативних дисциплін.

Опис модуля з дисципліни «Філософія»

1. **НАЗВА МОДУЛЯ:** Філософія

2. **КОД МОДУЛЯ:** ЗНД 1.01.

3. **ТИП МОДУЛЯ:** нормативний

4. **РІВЕНЬ МОДУЛЯ:** бакалавр

5. **РІК НАВЧАННЯ:** II

6. **СЕМЕСТР:** III

7. **ОБСЯГ МОДУЛЯ:**

кількість кредитів ЄКТС: 5

загальна кількість годин: 150

аудиторні години: 60

лекції: 30

семінари: 30

8. **ЛЕКТОР (и):** кандидат філософських наук, доцент Запорожченко Олексій Володимирович; кандидат філософських наук, доцент Долголенко Ірина Анатоліївна

Завдання дисципліни: сприяння ґрунтовному ознайомленню студентів з історією розвитку філософії; роз'яснення основних актуальних проблем сучасної світової філософії; визначення основних етапів формування світової філософської думки; розвиток вміння самостійно робити філософський аналіз різних вчень, концепцій, ідей, порівнювати їх; розвиток вміння обґрунтовувати свою світоглядну позицію і філософські погляди, вміння відстоювати свої погляди в дискусії; виховання поваги до загальнолюдських цінностей, на яких ґрунтується розвиток людства; сприяння формуванню систематизованого світогляду і високої культури мислення .

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: специфіку філософії як особливого типу світогляду, її функції, завдання, проблемне поле; понятійно-термінологічний апарат курсу; основні напрямки філософії та історію їх виникнення; основних представників світової філософії та їх базові концепції та ідеї; особливості та проблематику філософських пошуків у кожному епоху розвитку людства; основні джерела філософських знань.

вміти: обґрунтовувати свою світоглядну позицію щодо важливості знань з основ філософії; порівнювати між собою різні філософські погляди, ідеї, концепції; аналізувати вплив соціокультурних чинників на формування філософських ідей, проблематику філософських пошуків; коректно використовувати філософські терміни та поняття під час усних відповідей на семінарських заняттях, складати термінологічні словники, застосовувати філософські терміни для експлікації власної думки; здійснювати самостійний пошук інформації з використанням різноманітних ресурсів.

8. ФОРМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ: аудиторне навчання

9. ПРЕРЕКВІЗИТ: Вступ до історії з основами наукових досліджень

10. ЗМІСТ КУРСУ:

Філософія як форма суспільної свідомості. Структура, предмет і функції філософії. Стародавня філософія як зародок і колыска всіх наступних типів філософії. Основні філософські поняття античної філософії. Нові умови розвитку філософії. Від політеїзму до монотеїзму. Релігійний характер філософських пошуків. Філософія епохи Відродження.

Представники європейської філософії Нового часу. Соціальні та антропологічні ідеї Нового часу та філософія Просвітництва. Загальна характеристика німецької класичної

філософії, її представники. Марксистська філософія. Антропологічні напрямки в західній філософії. Проблема несвідомого та ірраціонального. Філософія людського існування (екзистенціалізм). Еволюція релігійної філософії. Сцієнтистські напрямки. Позитивізм та його різновиди. Структуралізм та модернізм в сучасній філософії.

Філософська думка Київської Русі. Києво-Могилянська академія як осередок розвитку філософії в Україні. Проблема людини у філософських роздумах Г.Сковороди. Проблема звільнення людини і нації у творах мислителів Кирило-Мефодіївського братства. Розробка антропологічного принципу та ідея суспільного прогресу у творчості Франка, Драгоманова, Грушевського та ін. Подальший розвиток філософської думки в Україні.

Буття як універсальна філософська категорія. Свідомість людини як духовний спосіб орієнтації її у реальності буття. Загальний зміст і форми пізнавальної діяльності. Істина як процес. Природні передумови, матеріальні та духовні засади людського життя. Суспільне виробництво, його архітектоніка. Економічна, соціальна, політична і духовна сфери життя людей. Соціальна структура суспільства. Суспільна свідомість. Проблема сенсу, цінності і самоцінності людського життя у духовному досвіді людства. Ідея цілісної людини як вираз сенсу людського життя. Свобода і гуманізм. Свобода і культура.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Історія філософії: підручник / А. К. Бичко, І. В. Бичко, В. Г. Табачковський. — К., 2001.
2. Огородник І. В. Історія філософської думки в Україні : навч. посібник / І. В. Огородник, В. В. Огородник. — К., 1999.
3. Філософія : навч. посібник / за ред. І. Ф. Надольного. — 5-е вид., випр. і доп. — К. 2005.
4. Федів Ю., Мозгова Н. Історія української філософії: навч. посібник / Ю. Федів, Н. Мозгова. — К., 2001.
5. Чижевський Д. Нариси з історії філософи в Україні / Д. Чижевський // Твори. В 4 т. / під заг. ред. В. Лісового. — К., 2005.

12. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

13. ФОРМА ОЦІНЮВАННЯ: екзамен.

14. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Опис модуля з дисципліни «Історія та культура України»

1. **КОД МОДУЛЯ:** ЗНД 1.02
2. **ТИП МОДУЛЯ:** загально-нормативний
3. **РІВЕНЬ МОДУЛЯ:** бакалавр
4. **РІК НАВЧАННЯ:** 1
5. **СЕМЕСТР:** 1
6. **ОБСЯГ МОДУЛЯ:**
 - кількість кредитів ЄКТС: 5
 - загальна кількість годин: 150
 - аудиторні години: 60
 - лекції: 30
 - семінари: 28

7. ЛЕКТОР (и):

6. ЛЕКТОР: доц. Дізанова А. В.

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання дисципліни: сприяти формуванню у студентів знань щодо становлення і розвитку українського народу, його діяльності в соціально-економічній, духовній, політичній, державній, культурній сферах з давніх часів до сьогодення, взаємодії з іншими народами та

державами; вмiнь аналізувати економічні, соціальні, політичні, культурні явища й процеси, що відбувалися в Україні на різних етапах історичного розвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: сучасні методи історичного пізнання, історичний термінологічно-понятійний апарат; основні етапи історичного процесу та культурного розвитку на теренах України; специфіку політичного, соціального, економічного, культурного життя України на різних етапах історії, специфіку розвитку окремих регіонів України;

вміти: використовувати набуті знання в практичній діяльності; аналізувати історичні події, орієнтуватися в історичному просторі та часі, визначати причинно-наслідкові зв'язки, оцінювати роль суб'єктивних та об'єктивних чинників в історичному процесі, подіях і явищах; давати оцінку пам'яткам вітчизняної та світової культури, співвідносити їх з історичними періодами, самостійно поглиблювати знання у рамках дисципліни шляхом пошуку й опрацювання нової інформації з використанням сучасних технічних засобів.

8. ФОРМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ: аудиторне навчання

9. ПРЕРЕКВІЗИТ: Вступ до історії з основами наукових досліджень

КОРЕКВІЗИТ: Історія країн Центрально-Східної Європи

10. ЗМІСТ КУРСУ:

Стародавня доба в історії України. Східні слов'яни. Проблема етногенезу та розселення слов'ян. Господарство та суспільний лад слов'ян. Антське царство та його політичне становище в IV-VI ст. н.е. Побут, культура і вірування слов'янських племен. Походження та основні етапи формування українського етносу.

Середньовічна держава Київська Русь. Галицько-Волинське князівство. Передумови утворення Київської Русі. Внутрішня та зовнішня політика перших руських князів. Соціально-економічний розвиток

Українські землі під владою іноземних держав (XIV – перша половина XVII ст.). Українське козацтво. Причини виникнення козацтва. Виникнення Запорозької Січі, її адміністративно-територіальний устрій, господарство, традиції. Реєстрові та нереєстрові козаки. Петро Сагайдачний. Запорозька Січ – демократична республіка. Боротьба проти турків і татар. Козацько-селянські повстання в Україні кінця XVI - першої третини XVII ст.

Українська національна революція середини XVII ст. Причини і характер, мета, рушійні сили революції. Проблеми періодизації. Б.Хмельницький. Становлення української козацької держави. Переяславська рада та договір з Московською державою 1654 р., його оцінка істориками. Березневі статті. Дипломатія Б.Хмельницького.

Українські гетьмани Ю.Хмельницький та І.Виговський. Гадяцька угода. Переяславські статті 1659 р. Поділ України на Правобережну і Лівобережну. Соціально-економічні, політичні, демографічні наслідки революції.

Гетьманщина, Правобережна Україна і Запорозька Січ в кінці XVII – XVIII ст. Особливості адміністративного та політичного устрою Гетьманщини та Слобідської України у складі Московської держави. Гетьман І.Мазепа, його внутрішня та зовнішня політика. Північна війна, участь в ній українського народу. Полтавська битва та її наслідки. П.Орлик, його «Конституція».

Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (XIX – початок XX ст.) Адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ українських земель у складі іноземних держав. Занепад кріпосницьких та зародження ринкових відносин в українській економіці. Початок українського національного відродження, історіографія проблеми. Кирило-Мефодіївське товариство. Т.Шевченко.

Розвиток капіталізму в промисловості та сільському господарстві, його особливості на поч. XX ст. Соціальне та національне гноблення українського народу. Діяльність українських національних партій. Україна в період революції 1905-1907 рр. Аграрна реформа П.Столипіна та її здійснення в Україні. Українські землі в роки Першої світової війни.

Українська революція 1917-1920 рр. Лютнева революція 1917 р. у Росії. Українська Центральна Рада. I і II Універсали. Генеральний Секретаріат. Жовтневий переворот у Петрограді. III Універсал. Проголошення УНР. IV Універсал. Проголошення незалежності УНР. Німецько-австрійський окупаційний режим. Гетьманський переворот. Зовнішня і внутрішня політика П.Скоропадського. Директорія. Внутрішня і зовнішня політика. Проголошення ЗУНР та її діяльність. Акт злуки УНР і ЗУНР.

Встановлення влади рад на початку 1919 року. Створення УСРР. «Воєнний комунізм». Боротьба з Денікіним. Варшавський договір 1920 року. Радянсько-польська війна. Ризький мир 1921 року. Поразка Української національно-демократичної революції. Основні уроки і здобутки української революції.

Україна у міжвоєнну добу (1921-1939). Україна в роки нової економічної політики 1921-1928 рр. Створення СРСР і Україна. Формування командно-адміністративної системи. Перехід до форсованої індустріалізації. Кооперування і колективізація. Перехід до прискореної колективізації. Голодомор 1932-1933 рр. Конституція УРСР 1937 р. «Розстріляне відродження». Соціально-економічне і політичне становище українських земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини.

Україна в Другій світовій війні (1939-1945 рр.) та післявоєнний період (1945-1954 рр.). Українська РСР у 1954-1991 рр. XX з'їзд КПРС і Україна. «Відлига». Лібералізація суспільно-політичного життя. Економічні реформи та їх наслідки. Зародження дисидентського руху. Україна в період загострення кризи радянської системи (1965-1985рр.).

Спроби оздоровлення суспільно-політичного життя у період «перебудови», погіршення економічної ситуації. Чорнобильська катастрофа. Початок формування системи багатопартійності в Україні. Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 року. Серпневий заколот. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року. Грудневий референдум. Вибори Президента України. Припинення існування СРСР.

Україна в умовах незалежності. Розгортання державотворчих процесів. Становлення владних структур. Економічні проблеми. Модель реформування економіки України. Соціальні трансформації. Міжнародні відносини в Україні. Конституція України. «Помаранчева революція». «Революція гідності». Основні напрямки зовнішньої політики. Культурне та духовне життя народу в незалежній Україні.

Витоки та передумови формування української культури. Розвиток матеріальної та духовної культури в кам'яну добу. Релігійні уявлення (магія, фетишизм, анімізм, тотемізм, мантика та ін.) первісних людей. Неолітична революція. Трипільська культура та її зв'язок з українською культурою.

Християнізація Русі та її значення для розвитку української культури. Формування соціальної структури та політичної влади. Церква як рушійна сила культурного розвитку Київської Русі. Загальна характеристика мистецтва Київської Русі (архітектура, літописання, музика, живопис та ін.). Монголо-татарська навала та її наслідки для культурного розвитку Русі. Історичне значення культури Київської Русі.

Інкорпорація українських земель до складу Литви та Польщі. Умови розвитку національно-культурного і релігійного життя. Поява козацтва та його значення для розвитку української культури. Вплив гуманістичних та реформаційних ідей в Україні. Релігійні процеси в Україні в умовах протистояння Заходу та Сходу (боротьба за Київську митрополію, братства, Берестейська унія, відновлення та реформування православ'я Петром Могилою, підпорядкування Київської митрополії Московському патріархату). Становлення української культури XIV - середина XVII ст. як синтез здобутків візантійської та західноєвропейської культур.

Національне відродження в Україні (кінець XVIII - XIX ст.). Причини, передумови та періодизація українського національного відродження. Вплив ідей романтизму на українську культуру. Слобожанщина - центр національного відродження України. «Історія

Русів». «Енеїда» Котляревського. Початок національного відродження на західноукраїнських землях. «Руська трійця». Процес націоналізації української греко-католицької церкви. Кирило-Мефодіївське товариство та ідея єдності слов'янських народів. Тарас Шевченко - ідеолог модерної України. Культурний рух періоду Центральної Ради. Формування української національної школи. Національно-культурна політика Гетьманату. Створення української вищої школи. Українська Академія Наук. Д. Багалій, А. Кримський, В. Вернадський, М. Туган-Барановський. Видавнича справа. Преса. Театр. Автокефалія Української православної церкви. Політика «українізації» та її вплив на українську культуру 20-30-х років ХХ ст. Розвиток освіти та ліквідація неписьменності. Літературний процес та Хвильовий. Пожвавлення літературного життя в період українізації. Літературні об'єднання «Плуг», «Гарт», «ВАПЛІТЕ», «Молодняк» та ін. Український театр Леся Курбаса.

Суперечливий характер культурного процесу в сучасних умовах. Сучасні здобутки української культури. Освіта та проблеми її реформування. Здобутки та проблеми української науки. Розвиток літератури. Повернення творів «заборонених» письменників. Українське кіномистецтво. Телебачення. Театр. Музика. Українська культура в умовах постмодернізму.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бойко О.Д. Історія України. Навчальний посібник для ВНЗ. — К., 2010.
2. Лазарович М. В. Історія України : навч. посіб. / М. В. Лазарович. – 3-тє вид., стереотип. – К., 2013.
3. Мицик Ю., Бажан О. Історія України. – К.: Кліо, 2015.
4. Пальм Н. Д. Історія української культури : навч. посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало. – Харків : Вид-во ХНЕУ, 2013. – 296 с.
5. Українська культура в європейському контексті / Ю. П. Богучський. – К. : Знання, 2007. – 680 с.
6. Хома І. Я. Історія української культури : навч. посібник / І. Я. Хома, А. О. Сова, Ж. В. Мина. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2013. – 356 с.

12. ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота

Опис модуля з дисципліни «Соціально-політичні студії»

1. **НАЗВА МОДУЛЯ:** Соціально-політичні студії
2. **КОД МОДУЛЯ:** ЗНД 1.03.
3. **ТИП МОДУЛЯ:** нормативний
4. **РІВЕНЬ МОДУЛЯ:** бакалавр
5. **РІК НАВЧАННЯ:** II
6. **СЕМЕСТР:** IV
7. **ОБСЯГ МОДУЛЯ:**
 - кількість кредитів ЄКТС: 3
 - загальна кількість годин: 90
 - аудиторні години: 36
 - лекції: 16
 - семінари: 20
8. **ЛЕКТОР (и):** кандидат філософських наук, доцент Запорожченко Олексій Володимирович
9. **РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:**

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціально-політичні студії» є: формування у студентів цілісного уявлення про сучасне суспільство, сфери його життєдіяльності, соціальні інститути та сучасну політичну систему суспільства.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Соціально-політичні студії» є:

- сприяння ґрунтовному ознайомленню студентів з специфікою сучасного суспільного розвитку;
- роз'яснення основних актуальних проблеми сучасного суспільствознавства;
- розвиток вміння самостійно робити аналіз різних соціально-політичних вчень, концепцій, ідей, порівнювати їх;
- розвиток вміння обґрунтовувати свою світоглядну позицію і погляди, вміння відстоювати свої погляди в дискусії;
- виховання поваги до загальнолюдських цінностей, на яких ґрунтується розвиток сучасного суспільства;
- сприяння формуванню систематизованого світогляду, громадянської позиції, патріотизму, соціально-політичної культури.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати:

- специфіку суспільства як складної системи, його структуру та сфери життєдіяльності, завдання та проблемне сучасного суспільствознавства;
- соціальну структуру суспільства, соціальні інститути та процеси, структуру політичної системи суспільства;
- основні соціально-політичні проблеми сучасності;
- понятійно-термінологічний апарат курсу;
- основні джерела знань з соціології та політології.

вміти:

- обґрунтовувати свою світоглядну позицію щодо важливості знань з основ соціології та політології;
- порівнювати між собою різні суспільствознавчі погляди, ідеї, концепції;
- аналізувати вплив різних чинників на соціально-політичні процеси;
- коректно використовувати суспільствознавчі терміни та поняття під час усних відповідей на семінарських заняттях, складати термінологічні словники, коректно застосовувати терміни з соціології та політології для експлікації власної думки;
- здійснювати самостійний пошук інформації з використанням різноманітних ресурсів.

10. **СПОСІБ НАВЧАННЯ:** аудиторне

11. **НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:**

- Пререквізит: Філософія

12. **ЗМІСТ МОДУЛЯ:**

Модуль 1. Суспільство як складна система

Тема 1.1. Сучасні науки про суспільство. Соціологічні теорії. Основні підходи до розуміння суспільства і людини. Соціологія як наука про соціальні спільноти. Типи соціальних спільнот. Соціальні інститути як механізми самоорганізації спільного життя людей та їх різновиди. Структура та функції соціології. Місце соціології у системі наук. Специфіка соціології за об'єктом і предметом дослідження.

Стан розвитку та специфічні риси сучасного суспільствознавства. Основні парадигми сучасного соціального заняття та його структура. Теоретична соціологія: структурні та інтерпретативні парадигми. Структурний функціоналізм. Соціальна система та її

складники. Проблема соціальної інтеграції. Соціологія конфлікту. Символічний інтеракціонізм. Поняття соціальної взаємодії.

Тема 1.2. Особистість як суб'єкт і об'єкт суспільних відносин. Особистість в соціології. Особистість – людина – індивід. Біологічне та соціальне в людині. Теорія розвитку особистості. Характерні риси особистості та її внутрішня духовна структура. Проблема соціалізації, соціальної та інтеріоризація. Ре соціалізація особистості в перехідних суспільствах.

Тема 1.3. Суспільство як соціальна система. Системний підхід до суспільства в соціології. Аналіз суспільства з позицій детермінізму. Концепція суспільства в функціоналізмі і індивідуалізмі.

Тема 1.4. Соціальна структура суспільства. Поняття соціальної структури. Соціально-класова структура суспільства та тенденції змін у пострадянському періоді. Соціально-етнічна структура суспільства. Соціально-демографічна структура суспільства. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність. Динаміка соціальної структури українського суспільства пострадянського періоду.

Модуль 2. Політичне життя суспільства .

Тема 2.1. Політична влада.Влада як суспільне явище. Поняття і суть влади, основні концепції влади. Народ — джерело і носій влади. Соціальне призначення влади. Основні види влади: політична, економічна, духовна, сімейна. Функції політичної влади. Влада як інституціолізована форма суспільної могутності. Характеристики політичної влади. Проблема забезпечення легітимності влади та основні її види. Принцип розподілу влади та її історичні форми. Функціонування політичної влади. Проблема ефективності політичної влади. Влада і владні відносини в сучасному українському суспільстві.

Тема 2.2. Політична система суспільства. Поняття «політична система суспільства». Політична система як механізм формування і функціонування влади в суспільстві, чинник стабілізації і розвитку політичного життя. Основні елементи політичної системи, її інституційна, інформаційно-комунікаційна і нормативно-регулятивна підсистеми. Місце і роль у політичній системі держави, політичних партій, ЗМІ, політичних асоціацій і об'єднань, різних політичних суб'єктів та їхні взаємовідносини. Функції політичної системи: визначення цілей, завдань, програми діяльності суспільства, мобілізація ресурсів на досягнення поставлених цілей, інтеграція всіх елементів суспільства. Типологія політичних систем: погляди політологів різних шкіл. Особливості політичної системи України в історичній ретроспективі. Політична система сучасної України у світлі нової Конституції України.

Тема 2.3. Держава як основний інститут політичної системи. Походження і сутність держави. Позакласовий, класовий та загальноцивілізаційний підходи до аналізу сутності, походження і призначення держави. Основні ознаки і функції держави. Історичний розвиток української держави. Форми правління та державного устрою. Державні інститути та органи. Класифікація органів державної влади. Конституція України про основні засади державності. Правова та соціальна держава. Поняття правової держави. Характерні риси правової держави. Соціальна держава. Співвідношення соціального і правового принципів. Побудова правової, соціальної, демократичної, суверенної держави — стрижень національного відродження України. Громадянське суспільство та його взаємозв'язок з державою. Поняття «громадянське суспільство». Сучасні концепції громадянського суспільства. Громадянське суспільство як сфера самоврядування вільних індивідів та добровільно сформованих громадян. Головні інститути громадянського суспільства. Взаємозв'язок правової держави і громадянського суспільства. Шляхи формування громадянського суспільства, правової, соціальної держави в суверенній Україні.

Тема 2.4. Політичні режими. Поняття політичного режиму: його сутність та основні компоненти. Основні типи політичних режимів сучасності: тоталітарні, авторитарні, демократичні. Динаміка політичних режимів. Недемократичні політичні режими. Авторитарні або диктаторські режими. Особиста і «класова» диктатура. Зміст понять «диктатура», «тиранія», «деспотія». Тоталітаризм та його ознаки. Конкретно-історичні форми тоталітаризму: комунізм, фашизм, нацизм. Фактори, що сприяють формуванню тоталітаризму в сучасних умовах. Поняття та виміри демократії. Багатоманітність тлумачення демократії. Принципи (ознаки) та інститути демократії. Основні концепції демократії. Колективістська (тоталітарна), особистісна (ліберальна), плюралістична (теорія зацікавлених груп). Характерні риси основних концепцій демократії. Демократія як форма держави і як механізм політичної влади. Проблеми політичної участі. Форми демократії: ідентитарна (плебісцитна, пряма) і репрезентативна (представницька). Переваги та недоліки основних форм демократії. Передумови та шляхи демократизації українського суспільства. Економічні, соціальні, політико-культурні, релігійні та зовнішньополітичні передумови демократії в Україні.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Білоус В. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях: Навч. посібник. – К., 2002 р.
2. Вербець В. В. Соціологія: теоретичні та методичні аспекти: Методичний посібник для студентів гуманітарних університетів. – Рівне: РДГУ, 2005 р.
3. Герасимчук А., Палеа Ю., Шиян О. Соціологія: Навч. посібник. – К., 2002 р.
4. Джонсон А. Тлумачний словник з соціології. – Львів, 2003. – 387 с.
5. Соціологічна думка України: Навч. посібн. / ред. Захарченко М. та ін. – К., 1996 р.

14. ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота

Опис модуля з дисципліни «Українська мова»

1. КОД МОДУЛЯ: ЗНД 1.04
2. ТИП МОДУЛЯ: загально-нормативний
3. РІВЕНЬ МОДУЛЯ: бакалавр
4. РІК НАВЧАННЯ: 1
5. СЕМЕСТР: 1
6. ОБСЯГ МОДУЛЯ:
 - кількість кредитів ЄКТС: 5
 - загальна кількість годин: 150
 - аудиторні години: 60
 - лекції: 20
 - семінари: 40
7. Лектор: доц. Мельникова Р.М.

8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання дисципліни: сформувати уявлення студентів про українську мову як систему одиниць різного рівня, що взаємодіють, поглибити знання першокурсників, набуті під час вивчення української мови за шкільною програмою, активізувати й удосконалити мовленнєві навички, культуру письма та усного спілкування. Одним із основних аспектів вивчення української мови є функціональний підхід, тому безпосередню увагу зосереджено на використанні студентами мовних засобів для формування досконалого мовлення.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: основні питання з лінгвістики, зокрема фонетики, фонології, лексикології, фразеології, лексикографії, граматики української мови, стилістики і культури української мови; різні аспекти ділового спілкування.

вміти: диференціювати мовні одиниці всіх мовних рівнів та здійснювати їх опис, правильно використовувати на письмі їх словоформи; розрізняти функціональні стилі української мови, спираючись на їхні ознаки;) грамотно писати тексти різних стилів; правильно писати документи різних видів, доречно використовуючи особливості документної мови.

8. ФОРМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ: аудиторне навчання

9. КОРЕКВІЗИТ: Вступ до спеціальності з основами наукових досліджень

10. ЗМІСТ КУРСУ:

Українська мова серед інших мов світу. Фонетика. Класифікація звуків української мови. Орфографія, орфоепія, пунктуація української мови. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія і фразеографія.

Словотвір і морфеміка української мови. Морфологія як вчення про частини мови. Іменник в українській мові. Прикметник в українській мові. Числівник в українській мові. Займенник в українській мові. Дієслово в українській мові. Незмінювані частини мови в українській мові. Синтаксис української мови. Словосполучення і просте речення. Складне речення. Пряма і непряма мова. Діалог. Заміна прямої мови непрямою. Цитати. Українська пунктуація.

Стилістика української мови. Мовний стиль як сукупність засобів, вибір яких зумовлюється змістом, метою та характером висловлювання. Науковий стиль. Публіцистичний стиль. Художній стиль. Розмовний стиль. Офіційно-діловий стиль. Епістолярний стиль. Конфесійний стиль.

Ділове мовлення і культура мови. Літературна мова як оброблена форма загальнонародної мови. Культура мови, культура мовлення. Комунікативні якості мови. Культура усного мовлення.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова. – К., 2006.
2. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фонетика / А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Бондаренко. – К., 2010.
3. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Синтаксис / А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Бондаренко. – К., 2010.
4. Український правопис. – К., 2010.
5. Делюсто М. С. Типологія говірок межиріччя Дністра і Дунаю. – Ізмаїл, 2012.

12. ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота

Опис модуля з дисципліни «Педагогіка»

1. КОД: ПНД 2.1.01

2. НАЗВА: Педагогіка

3. ТИП: нормативний

4. РІК НАВЧАННЯ: перший

5. СЕМЕСТР: 2

6. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 6

7. ЛЕКТОР: доц. Звекова В. К.

8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання дисципліни: опанування студентами загальних основ педагогіки; засвоєння психолого-педагогічних та методичних основ організації й управління освітнім процесом у середньому загальноосвітньому закладі; формування та вдосконалення

практичних вмінь і навичок застосування педагогічних знань у навчально-виховному процесі; розвиток педагогічного мислення, здатності до аналізу педагогічної дійсності; оволодіння майбутніми фахівцями елементами інноваційних технологій та здатністю впроваджувати їх у навчально-виховний процес; формування професійних якостей особистості, які дозволять успішно оволодівати майстерністю організації освітнього процесу в навчальному закладі, досягти високого рівня самоорганізації професійно-педагогічної діяльності.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: поняттєво-категорійний апарат курсу; сутність та складові процесу навчання; освітню систему в Україні; тенденції розвитку педагогіки як науки; загальні закономірності виховання, навчання та розвитку школяра; мету, зміст, принципи, методи і форми організації навчання та виховання в школі; сутність та особливості процесу навчання; зміст загальної середньої освіти та шляхи її модернізації; наукові підходи до класифікації педагогічних технологій; вимоги до вчителя сучасної школи;

вміти: педагогічно осмислювати та реалізовувати процес розвитку, виховання, навчання школяра та забезпечувати творчий підхід до педагогічної діяльності; грамотно оперувати поняттєво-категорійним апаратом курсу; аналізувати педагогічні ситуації з позицій сучасної педагогіки; діагностувати рівень власних знань, умінь і навичок з дисципліни; удосконалювати педагогічні здібності та вміння педагогічної техніки; виявляти власну педагогічну творчість у розв'язанні проблемних педагогічних ситуацій, які можуть виникнути в освітньому процесі; розробляти конспекти уроків та виховних заходів відносно зазначеної педагогічної технології; організовувати творчу інтелектуальну діяльність учня або колективу з метою формування ключових компетентностей; добирати відповідно до мети діяльності методи і форми навчання, виховання та соціалізації особистості.

9. ФОРМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ: аудиторне навчання

10. ПРЕРЕКВІЗИТ: Психологія.

КОРЕКВІЗИТ: Основи педагогічної творчості. Інноваційні процеси в освіті

11. ЗМІСТ КУРСУ: Предмет і завдання педагогіки. Мета і завдання виховання. Система освіти в Україні. Розвиток, виховання й формування особистості. Вікова періодизація розвитку особистості. Предмет і завдання дидактики. Процес навчання в сучасній школі. Закономірності і принципи навчання. Зміст освіти. Методи навчання та форми організації навчального процесу. Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів. Сутність, структура та методи виховання. Сутність та структура процесу виховання. Загальні методи виховання. Методи формування свідомості особистості. Методи організації діяльності й поведінки. Методи стимулювання діяльності й поведінки. Методи самовиховання й перевиховання особистості. Зміст та організація процесу виховання. Шляхи згуртування дитячого колективу. Робота вчителя з батьками школярів. Позакласна та позашкільна виховна робота. Технології ефективного навчання. Педагоги-новатори та авторські школи. Наукові основи управління закладами освіти, організація методичної роботи в школі.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Синявський В. В. Професіограми і психограми професій педагогічного спрямування : метод. посіб. / В. В. Синявський ; НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. – Кіровоград : Імекс ЛТД, 2014.
2. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад. АІ.Кузьмінський, ВЛ.Омеляненко. - К.: Знання-Прес, 2003. 53. Сорока Г.І. Сучасні виховні системи та технології. - Х.: Ранок, 2002.
3. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник / Харк. Держ. Пед. Ун-т ім. Г.С.Сковороди. – 2-е вид., випр. І доп. – Харків: «ОВС», 2002. – 400 с.

4. Кузьмінський А.І., Вовк Л.П., Омеляненко В.Л. Педагогіка: завдання і ситу оції: Практикум. - К.: Знання-Прес, 2003.

5. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. - К.: Знання-Прес, 2003.

13. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

14. ФОРМИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ: екзамен.

Поточний та підсумковий контроль здійснюється згідно «Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС» (рішення вченої ради ІДГУ від 02.03.2016 р., протокол № 7).

15. МОВА НАВЧАННЯ: українська

Опис модуля з дисципліни «Психологія»

1. **КОД МОДУЛЯ:** ПНД 2.1.02

2. **ТИП МОДУЛЯ:** професійні нормативні

3. **РІВЕНЬ МОДУЛЯ:** бакалавр

4. **РІК НАВЧАННЯ:** 1

5. **СЕМЕСТР:** 1

6. **ОБСЯГ МОДУЛЯ:**

кількість кредитів ЄКТС: 6

загальна кількість годин: 180

аудиторні години: 72

лекції: 30

семінари: 40

7. **ЛЕКТОР (и):** доц. Мазоха І.С.

8. **РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:**

Завдання вивчення дисципліни: ознайомити студентів із основними поняттями, підходами і категоріями психології як науки; сформувати науково обґрунтовані уявлення щодо психічної реальності взагалі і умов становлення та розвитку особистості зокрема, знань щодо основних принципів і методів вивчення психіки, а також вміння і навички правильно і науково обґрунтовано пояснювати психологічні факти, ті або інші прояви особистості в різних сферах життєдіяльності людини

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: зміст, психологічні механізми і умови становлення і розвитку свідомості та самосвідомості людини; зміст, основні характеристики та умови розвитку пізнавальних та емоційно-вольових процесів; сутність, структуру та психологічні властивості особистості як системної якості індивіда; сутність, структуру та умови становлення і розвитку мотиваційної сфери особистості загалом і її спрямованості зокрема; індивідуально-типологічні особливості особистості (темперамент, характер, здібності).

вміти: визначати певні психічні явища, та відрізняти їх одне від одного за суттєвими особливостями; визначати певні характеристики і типи психічних явищ; зв'язувати психічні функції між собою у роботі цільного психічного механізму; характеризувати певні прояви поведінки та діяльності людини за типовими особливостями;

9. **СПОСІБ НАВЧАННЯ:** аудиторне

10. **НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:**

- **Пререквізит:** загальне мовознавство.

- **Кореквізит:** іноземні мови, стилістика і культура мовлення.

Опис модуля з дисципліни «Лінгвістика та основи наукових досліджень»

1. **КОД МОДУЛЯ:** ПНД 2.2.01
2. **ТИП МОДУЛЯ:** професійно-нормативний
3. **РІВЕНЬ МОДУЛЯ:** бакалавр
4. **РІК НАВЧАННЯ:** 1,4
5. **СЕМЕСТР:** 1,8
6. **ОБСЯГ МОДУЛЯ:**
 - кількість кредитів ЄКТС: 9
 - загальна кількість годин: 270
 - аудиторні години: 108
 - лекції: 46
 - семінари: 58
7. **ЛЕКТОР (и):** доценти: Колесникова Л.В., Кольцун Н.М.
8. **РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:**

Завдання вивчення дисципліни: надання студентам знань з основних понять лінгвістики, засвоєння термінологічного апарату з мовознавства, розвиток інтересу до мовознавчих дисциплін; підготовка студента до усвідомленого і систематичного вивчення інших лінгвістичних дисциплін професійної підготовки. знайомлення студентів-філологів із завданнями, специфікою, організацією і можливостями їх участі у науковій роботі в різних її формах (індивідуальній, груповій та колективній) і на різних її рівнях (у групі, на факультеті, у ВНЗ, у всеукраїнській науково-дослідній роботі тощо). Висвітлення теоретичних основ, питань методики, технології та організації науково-дослідницької діяльності, тобто теоретичного й практичного підґрунтя для ефективного проведення наукових досліджень студентами. Оволодіння методологією і методами дослідження.

У результаті вивчення модуля студент повинен:

знати: об'єкт, зміст, структуру мовознавства як науки, зв'язок з іншими науками; поняттєво-термінологічний апарат сучасної лінгвістики; знакову, когнітивну, комунікативну сутність та природу мови, її суспільний характер; будову системи та структури мови, її одиниці, категорії та рівні; класифікації мов світу.

вміти: володіти мовознавчою термінологією; аналізувати мовні одиниці всіх рівнів мовної системи, а також встановлювати типи відносин між ними; характеризувати мови за наявними класифікаціями.

9. **СПОСІБ НАВЧАННЯ:** аудиторне
10. **НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:**
 - **Пререквізит:** шкільний курс української, російської та іноземних мов.
 - **Кореквізит:** іноземні мови, сучасна українська мова.

11. **ЗМІСТ МОДУЛЯ:**

Загальні питання мовознавства. Предмет мовознавства. Зміст і основні завдання курсу. **Природа і сутність мови.** Мова як знакова система. Основні ознаки та класифікація знаків. Мова та інші засоби спілкування. Мова і мовлення. Синхронія і діахронія.

Мова як суспільне явище. Мова і суспільство. Мова і культура. Мова і народ. Функції мови. Мова і мислення. Поліморфність мислення.

Походження і розвиток мови. Проблема походження мови. Зовнішні та внутрішні причини розвитку мови. Розвиток і функціонування мов у різні історичні епохи. Мовні контакти. Інтерлінгвістика. Питання про перспективи розвитку мов. Штучні міжнародні мови.

Мовна система. Рівні, одиниці та категорії мови. Система та структура мови. Мовна система. Поняття про систему. Структурні та функціональні типи мовних одиниць. Основні та проміжні рівні мовної системи, їх одиниці та категорії. Типи відношень між мовними одиницями та рівнями.

Фонетика. Фонологія. Фонетико-фонологічний ярус мовної системи. Сегментні та суперсегментні одиниці. Класифікація звуків. Склад, наголос, такт, інтонація. Взаємодія звуків в мовленнєвому потоці. Основні фонетичні процеси. Фонема, її функції. Варіанти і варіації фонем. Система фонем.

Письмо. Звукова мова і письмо. Походження письма. Основні етапи розвитку письма.

Графіка. Орфографія. Графіка і орфографія. Поняття про орфограму. Принципи орфографії.

Лексикологія та фразеологія. Поняття про слово. Питання про системність лексико-семантичного ярусу мови. Полісемія. Синоніми, антоніми, омоніми. Історичні зміни словникового складу. Архаїзми, історизми, неологізми. Запозичення. Фразеологія. Типи фразеологізмів.

Грамматика. Основні питання. Морфеміка. Основні одиниці граматичної будови мови. Грамматичне значення. Грамматичні категорії. Морфема як одиниця системи мови і структури слова. Типи морфем. Словотвір. Засоби словотворення.

Грамматика. Морфологія. Синтаксис. Поняття про граматичну форму слова. Способи вираження граматичних значень. Поняття про частини мови. Класифікація частин мови. Історія вчень про частини мови. Основні питання синтаксису.

Мовна типологія. Основні класифікації мов світу. Порівняльно-історичне мовознавство. Генеалогічна класифікація. Індоевропейська сім'я мов. Слов'янські мови: їх спорідненість, підгрупи, місце в сучасному світі. Проблема моногенезу мов. Типологічна класифікація мов світу. Соціофункціональна та суспільна класифікація мов.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. –Київ, 2004.
2. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. – Київ - Одеса,1991.
3. Вендина Т.И. Введение в языкознание. – М., 2003.
4. Камчатнов А.М., Николина Н.А. Введение в языкознание. – М., 2000.
5. Реформатский А.А. Введение в языкознание. – М., 2001.

Модуль II. «Основи наукових досліджень»

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: загальні відомості про науку та науково-дослідну діяльність; методологію наукових досліджень, їх планування й організацію; методи досліджень в лінгвістиці; методику обробки результатів досліджень; вимоги до змісту та оформлення результатів наукових досліджень; вимоги до основних видів наукових кваліфікаційних робіт.

вміти: визначити зміст і структуру предмета та об'єкта дослідження, формулювати мету та завдання дослідження; з'ясувати інформаційне забезпечення наукових досліджень та вміти ним користуватися; складати програму наукового дослідження і визначити її основні етапи; планувати і виконувати наукове дослідження; інтерпретувати результати дослідження та формулювати висновки і перспективи подальших досліджень; правильно

оформлювати результати наукових досліджень та оприлюднювати на конференціях, олімпіадах і конкурсах.

ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Наука як сфера людської діяльності. Методологія науки

Вступ до курсу “Основи наукових досліджень”. Сутність науки. Етапи розвитку науки. Наукова комунікація. Наукова школа. Наукова картина світу. Класифікація наукових дисциплін. Науково-дослідна діяльність студентів. Аспірантура. Докторантура.

Основні поняття науки. Відносне і абсолютне знання. Наукова ідея, гіпотеза, закон, судження, умовивід. Наукова концепція. Методологія, методи дослідження. Наукова парадигма.

Методологія досліджень. Фундаментальна методологія. Загальнонаукова методологія. Конкретно-наукова методологія. Методи і техніка досліджень. Філософські та загальнонаукові методи наукового дослідження.

Методи лінгвістичних досліджень. Функціонально-системний підхід у науці. Парадигми знань у лінгвістиці. Тенденції розвитку науки. Методи лінгвістичних досліджень: описовий метод; порівняльно-історичний метод; історичний метод; зіставний метод; структурний метод. Дистрибутивний аналіз. Компонентний аналіз. Трансформаційний аналіз.

Логіка наукового дослідження

Характеристика наукового стилю. Науковий стиль як функціональний різновид української літературної мови. Вимоги до наукового стилю. Лексика наукового стилю. Морфологічні особливості наукового стилю. Синтаксичні конструкції в науковому стилі. Екстралінгвістичні засоби наукового стилю.

Жанри наукового стилю. Анотація, її сутність, структура, види анотацій. Реферат, види рефератів за повнотою викладення, за кількістю реферованих робіт, за читацьким призначенням, за упорядниками. Вимоги до оформлення рефератів. Наукова стаття. Наукова доповідь. Рецензія. Наукова монографія.

Логіка процесу наукового дослідження. Наукові факти та їх роль у науковому дослідженні. Загальна схема наукового дослідження. Організація і планування наукового дослідження. Вибір і обґрунтування теми. Етапи роботи. Композиція наукової роботи. Рубрикація.

Види навчально-дослідницької роботи студентів. Курсова, дипломна, магістерська робота. Накопичення теоретичного матеріалу. Довідково-бібліографічний апарат. Бібліографічний опис джерел, бібліографічні списки. Вимоги до оформлення курсових, дипломних, магістерських робіт. Захист робіт.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бардіна Н.В. Як писати та захищати курсову, бакалаврську та дипломну роботу. – Одеса, 2002.
2. Баскаков А.Я., Туленков Н.В. Методологія наукового дослідження: Учебное пособие. – К.: МАУП, 2002.
3. Бюлетень ВАК України. Спецвипуск 2000. – С. 39 (ксерокопія), або “Вимоги до змісту та оформлення науково-методичних видань”.
4. Крушельницька О.Н. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник. – К., 2003.
5. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилїстика української мови. – К., 2005.

13. ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота

14. МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (60%): усне опитування, виступи на семінарах, контрольна робота.
- Проміжний та підсумковий контроль: (40%, іспит): підсумкова комплексна контрольна робота (теоретичні питання); усний іспит (теоретичні питання).

15. МОВА НАВЧАННЯ: українська мова.

Опис модуля з дисципліни «Риторика»

1. НАЗВА МОДУЛЯ: Риторика
2. КОД МОДУЛЯ: ПНД 2.2.02
3. ТИП МОДУЛЯ: професійно-нормативний
4. РІВЕНЬ МОДУЛЯ: бакалавр
5. РІК НАВЧАННЯ: I
6. СЕМЕСТР: 2
7. ОБСЯГ МОДУЛЯ:
 - кількість кредитів ЄКТС: 4
 - загальна кількість годин: 120
 - аудиторні години: 48
 - лекції: 18
 - семінари: 30
8. ЛЕКТОР (и): доценти: Кольцун Н.М., Глушук С.В.

9. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання вивчення дисципліни: підготовка студента-філолога до ефективного мовленнєвого спілкування; формування і розвиток у них мисленнєвої, мовленнєвої комунікативної культури, вдосконалення і оптимізація ефективного мовленнєвого спілкування; навчання студентів створювати з урахуванням узусу і відповідної йому комунікативної спрямованості тексти різних жанрів насамперед в усній формі, а також практичне оволодіння навичками ораторського мистецтва, культурою вербального спілкування.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: сутність і сучасний статус риторики; воєрідність риторики як самостійної науки; основні закони організації та управління мисленнєво-мовленнєвою діяльністю; історичні витоки риторики, традиції Давньої Греції та Риму, давньоруського красномовства, українського ораторського мистецтва; специфіку, різновиди і жанри публічного мовлення; праці видатних ораторів; сучасний етикет публічного мовлення; методика та етапи підготовки промови; сучасні вимоги до промовця; вимоги до мовленнєвої культури оратора; найуживаніші моделі мовного етикету; критерії оцінювання усної промови тощо.

вміти: оперувати отриманими знаннями з курсу та застосовувати отримані навички в подальшому навчанні та житті; розуміти взаємозв'язок риторики з будь-якими проявами і змінами, що відбувалися і відбуваються в суспільстві в певну епоху й уміти проаналізувати, який вплив мала і має риторика на ту чи іншу сферу людського життя; володіти технікою мовлення як необхідною передумовою словесної дії і правильно нею користуватися (управляти диханням у процесі мовлення, читання, володіти правильною і чіткою дикцією, силою, чистотою і висотою голосу, орфоепічними нормами вимови) ;

користуватися засобами логіко-емоційної виразності мовлення в тому числі й позамовних (поза, жест, міміка).

знати: сутність і сучасний статус риторики; своєрідність риторики як самостійної науки; основні закони організації та управління мисленнєво-мовленнєвою діяльністю; історичні витoki риторики, традиції Давньої Греції та Риму, давньоруського красномовства, українського ораторського мистецтва; специфіку, різновиди і жанри публічного мовлення; праці видатних ораторів; сучасний етикет публічного мовлення; методику та етапи підготовки промови; сучасні вимоги до промовця; вимоги до мовленнєвої культури оратора; найуживаніші моделі мовного етикету; критерії оцінювання усної промови тощо.

10. СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

11. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

- **Пререквізит:** філософія, логіка, стилістика, культура мовлення.

- **Кореквізит:** історія лінгвістичних вчень, теорія літературознавства та мовознавства.

12. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Вступ. Риторика як наука, навчальна дисципліна і мистецтво. Поняття про риторичу. Основоположні розділи класичної риторичи (інвенція, диспозиція, елокуція, елоквенція, меморія, акція). Зв'язок риторичи з іншими науками (логіка, філософія, психологія, мовознавство, стилістика, акторське мистецтво, літературознавство, етика, естетика, психолінгвістика, фізіологія та ін.). Комплекс вимог до оратора.

Основні етапи розвитку риторичи. Міфологія красномовства. Ораторське мистецтво у Стародавньому світі (Єгипет, Індія, Китай, Греція). Видатні риторичи того часу (Горгій, Ісократ, Арістотель, Демосфен, Цицерон, Квінтіліан, Сократ, Есхіл, Філократ, Лісій та ін.). Риторича епохи Середньовіччя (Іоанн Златоуст, Фома Аквінський, Іоанн Макдакуні, Іоанн Ікалтоелі, протопоп Авакум, Ф.Прокопович). З історії української риторичи (Іларіон, Кирило Туровський та ін.). Риторича Києво-Могилянської академії. Народний золотослів. Риторича Нового часу (Жан Поль Марат, Робесп'єр, Дантон, Сен-Жюст, Мірабо, Р.Блюм, Г.Блюхер та ін.). Риторича ХІХ ст. (А.Бебель, В.Лібкнехт, В.Вольф, К.Маркс, Ф.Енгельс, П.Алексєєв, С.Халтурін, І.Бабушкін, В.Ленін). Неориторича (Р.Варт, Х.Перельман, К.Варга). Дейл Карнегі як пропагандист нового бачення особливостей сучасного ораторського мистецтва.

Основні види і жанри красномовства. Судове (юридичне) красномовство. Дебати. Судова промова. Прокурорська промова. Адвокатська промова. Репліка. Академічне красномовство. Наукова доповідь. Наукове повідомлення. Наукова лекція. Науково-популярна (публічна) лекція. Реферат. Виступ. Бєсіда. Політичне красномовство. Політична промова. Доповідь. Виступ. Інформація. Огляд. Бєсіда. Церковне красномовство (гомїлетика). Катехізація. Проповідь (проповідь-розповідь, проповідь-слово, проповідь-повчання, бєсіда-тлумачення). Суспільно-побутове красномовство. Епідейктичне (урочисте) красномовство. Ювілейна промова. Привітальне слово. Застільне слово (тост). Надгробне (поминальне) слово. Діалогічне красномовство. Еристика. Дискусія. Полеміка. Диспут. Дебати.

Методика та етапи підготовки промови. Структура ораторського твору. Вибір теми. Чинники успіху теми (основні інтереси аудиторії, групові інтереси аудиторії, актуальні інтереси аудиторії, конкретні інтереси аудиторії, новизна теми, конфлікт). Складання плану (простий, складний, цитатний). Збирання матеріалу (власний і

чужий досвід). Робота над вступом (афоризм, епіграф), основною частиною. Міркування. Висновки, їх типи. Риторичний елегантний фінал. Підсумковий доцільний фінал. Композиція промови. Основні типи композиційної побудови тексту: лінійна, спіральна, кільцева. Способи інтеграції тексту. Когезія. Ретроспекція. Проспекція. Запис промови. Розмітка тексту знаками партитури (рядкові, нарядкові, підрядкові). Тренування.

Логіка та емоції в промові. Аксіологічні начала промови. Логіка як метод переконання аудиторії. Закони логіки (тотожності, протиріччя, виключеного третього, достатньої підстави). Основні види логічних помилок (підміна тези, недоведена основа доказу, визначення невідомого через інше невідоме, подання визначення через заперечення, коло в доказі, неврахування полісемії слова та ін.). Емоційні моменти промови. Мистецтво сполучати логічне та емоційне.

Культура мовлення і мовленнєвого спілкування оратора. Поняття про культуру мовлення. Особливості культури мовлення. Літературна мова. Стилї мовлення. Основні якості мовлення. Змістовність мовлення. Морально-оцінний критерій. Логічність мовлення. Мовна правильність. Поняття мовної помилки. Найпоширеніші мовні помилки. Ясність мовлення. Виразність мовлення. Етичні та комунікативні аспекти мовлення. Мовленнєве спілкування. Комунікативна компетентність. Мовна особистість. Мовний етикет. Норми етикету. Головні умови успіху мовленнєвого спілкування. Комунікативні девіації. Гендерні аспекти спілкування.

Елементи художності та літературні прийоми в мові оратора. Поняття про художній образ. Звуковий рівень тексту. Алітерація. Асонанс. Лексичний рівень тексту. Просторіччя. Канцеляризми. Діалектизми. Жаргонізми. Вульгаризми. Неологізми. Архаїзми. Варваризми. Солецизми. Тропи. Порівняння. Епітет. Метафора. Уособлення. Персоніфікація. Алегорія. Символ. Метонімія. Синекдоха. Гіпербола. Літота. Перифраз. Евфемізм. Амфіболія. Синтаксичний рівень тексту. Полісиндетон. Асиндетон. Зевгма. Синтаксичний паралелізм. Хіазм. Симплока. Стилїстичний рівень тексту. Риторичні вигуки. Риторичні звертання. Антитеза. Іронія. Каламбур. Парадокс. Інверсія. Еліпсис та ін. Стилї ораторського твору.

Зовнішня культура оратора. Вигляд оратора. Імідж оратора. Шарм оратора. Вихід до слухачів. Погляд оратора. Жестикуляція. Механічні, ілюстративні та емоційні жести. Голос. Техніка дихання і техніка мовлення. Артикуляція. Дикція. Темп. Тембр. Паузи (дихальні, логічні, психологічні). Інтоніяція. Акустика. Місце промови.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Абрамович С.Д. та ін. Риторика загальна та судова: Навч. посіб. – К., 2002.
2. Александров Д.Н. Риторика. — М., 2000.
3. Вандишев В.М. Риторика: екскурс в історію вчень і понять: Навч. посібник. – К., 2006.
4. Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика. – К., 2003.
5. Чибісова Н.Г., Тарасова О.І. Риторика. – К., 2003.

15. МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (60%): усне опитування, виступи на семінарах, контрольна робота.
- Проміжний та підсумковий контроль: (40%, залік): підсумкова комплексна контрольна робота (тестові питання, теоретичні питання); залік.

16. **МОВА НАВЧАННЯ:** українська.

Опис модуля з дисципліни «Вступ до спеціальності»

1. **НАЗВА МОДУЛЯ:** Вступ до слов'янської філології
2. **КОД МОДУЛЯ:** ПНД 2.3. 03
3. **ТИП МОДУЛЯ:** професійно-нормативний
4. **РІВЕНЬ МОДУЛЯ:** бакалавр
5. **РІК НАВЧАННЯ:** I
6. **СЕМЕСТР:** 1
7. **ОБСЯГ МОДУЛЯ:**

кількість кредитів ЄКТС: 2
загальна кількість годин: 60
аудиторні години: 24
лекції: 12
семінари: 12

8. **ЛЕКТОР (и):** доценти: Кольцун Н.М., Глушук С.В.

9. **РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:**

Завдання вивчення дисципліни: ознайомити студентів із сукупністю сучасних слов'янських мов, їх графічними, фонетичними і граматичними особливостями, дати уявлення про праслов'янську мову, її локалізації та історичний розвиток, сформулювати уявлення про найважливіші рефлексивні загалнослов'янських явищ в системах сучасних слов'янських мов, представити основні відомості про походження слов'янської писемності, старослов'янської мови та сучасних слов'янських літературних мов.

У результаті вивчення модуля студент повинен знати:

- теорію генетичної спорідненості і класифікацію слов'янських мов;
- державні об'єднання слов'ян на сучасному етапі;
- історію праслов'янської мови і методи її реконструкції;
- походження слов'янської писемності;
- елементи типологічного аналізу слов'янських літературних мов.

вміти:

- застосовувати теоретичні знання до лінгвістичного аналізу слов'янських текстів;
- знаходити закономірності фонетичних змін та їх співвідношення в різних слов'янських мовах.

10. **СПОСІБ НАВЧАННЯ:** аудиторне

11. **НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:**

- **Пререквізит:** історія України.
- **Кореквізит:** історія культури України, старослов'янська мова, історична граматики.

12. **ЗМІСТ МОДУЛЯ:**

Тема 1. Слов'янська філологія як наука і навчальна дисципліна. Поняття про славистику як комплекс наук. Слов'янська філологія як частина славистики. Компоненти слов'янознавства і слов'янської філології: русистика, україністика, білорусистика, болгаристика та ін. Зв'язок філології з іншими гуманітарними науками. Місце курсу серед історико-славистичних дисциплін. Зв'язок дисципліни з курсами «Старослов'янська мова», «Історична граматики російської мови», «Порівняльна граматики слов'янських мов». Предмет і завдання курсу «Вступ до слов'янської філології».

Тема 2. Витоки і походження давніх слов'ян. Релігія у слов'ян. Християнство у слов'ян. Давні слов'яни та їх прабатьківщина. Сучасні точки зору на походження і прабатьківщину

слов'ян. Відомості давніх істориків про слов'ян. Археологічні дані про історію слов'ян. Життя давніх слов'ян за даними їх мови. Проблема етногенезу слов'ян. Поширення слов'янського етносу на протязі I тисячоліття н.е. Заселення слов'янами Балканського півострова. Слов'яни і їх сусіди. Релігія у слов'ян. Християнство у слов'ян. Територіальні й етнічні сфери православ'я, католицизму і протестантства. Іслам у південних слов'ян. Історичні умови формування російського, українського, білоруського та болгарського народів.

Тема 3. Сучасні слов'янські народи та їх мови. Слов'яни і слов'янські мови в сучасному світі. Поняття про споріднені і близькоспоріднені мови. Поняття про сім'ю і групу мов. Слов'янські мови серед споріднених індоєвропейських мов. Поняття про протоіндоєвропейську мову-джерело. Класифікація індоєвропейських мов. Класифікація сучасних слов'янських мов. Поняття про живі і мертві слов'янські мови. Загальна характеристика слов'янських мов. Східна, західна та південна підгрупи слов'янських мов. Спорідненість слов'янських мов у сфері фонетики, лексики і граматики.

Тема 4. Поняття про праслов'янську мову. Хронологічні рамки і територіальна віднесеність праслов'янської мови. Проблема періодизації праслов'янської мови. Загальна характеристика праслов'янської мови. Вокалізм і консонантизм праслов'янської мови. Довгі та короткі голосні праслов'янської мови. Закон відкритого складу. Фонетичні зміни у системі голосних праслов'янської мови. Зредуковані голосні, їх історія у різних слов'янських мовах.

Тема 5. Фонетичні процеси у системі голосних праслов'янської мови. Фонетичні процеси у системі голосних праслов'янської мови, викликані дією закону відкритого складу: монофтонгізація дифтонгів; зміна давніх сполучень *or, *ol, *er, *el у середині слова між приголосними; історія початкових дифтонгічних сполучень *or, *ol; історія носових голосних; зміна сполучень зредукованих з плавними r, l та виникнення складотворчих плавних.

Тема 6. Фонетичні процеси у системі приголосних праслов'янської мови. Фонетичні процеси в системі приголосних у праслов'янській мові: втрата кінцевих приголосних; спрощення груп приголосних; зміна приголосних у сполученні з j та перед голосними переднього ряду.

Тема 7. Історичні передумови виникнення письма у слов'ян. Початок слов'янської писемності. Роль просвітителів Костянтина-Кирила і Мефодія в історії розвитку письма у слов'ян. Історичні передумови виникнення письма у слов'ян. Давньослов'янські азбуки: глаголиця і кирилиця. Їх поширення. Історія кирилиці. Кириличні алфавіти української, білоруської, болгарської, македонської і сербської мов. Російська гражданська азбука. Поширення у слов'ян латинської графіки, її трансформація у польській, чеській, словацькій, лужицьких, словенській і хорватській мовах. Діакритичні знаки і двознаки. Пам'ятки писемності у слов'ян: їх класифікація та характеристика.

Тема 8. Розвиток книгодрукування у слов'ян. Кириличні першодруки та їх значення для зміцнення міжслов'янських літературних зв'язків. Інкунабули у слов'ян. Початок розвитку книгодрукування у слов'ян. Книгодрукування у західних слов'ян. Кириличні першодруки Швайпольта Фіоля. Розвиток книгодрукування у Чехії. Книгодрукування у південних слов'ян. Перші кириличні видання у південних слов'ян. Перші слов'янські глаголичні друки. Книгодрукування у східних слов'ян. Видавнича діяльність Франциска Скорини, Петра Мстиславця та Івана Федорова. Розвиток книгодрукування у Києво-Печерській Лаврі.

Тема 9. Історія слов'янської філології. Актуальні проблеми слов'янського мовознавства. Історія слов'янської філології. Розвиток науки в період національного Відродження слов'янських народів. Філологи-славісти XVIII і першої половини XIX ст. Видатні вітчизняні славісти-мовознавці. Зарубіжна слов'янська філологія. Міжнародні з'їзди славістів. Актуальні проблеми слов'янського мовознавства.

IV. Засоби діагностики успішності навчання: Форми та методи поточного і підсумкового контролю: усне опитування, МКР, ІНДЗ, підсумковий контроль.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основні джерела

1. Кондрашов Н.А. Славянские языки. – М., 1986.
2. Лучик В.В. Вступ до слов'янської філології. – К., 2008.
3. Супрун А.Е. Введение в славянскую филологию. – Мн., 1989.
4. Супрун А.Е., Калюта А.М. Введение в славянскую филологию. – Мн., 1981.
5. Баран В.Д. Давні слов'яни. – К., 1998.

14. **ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ:** лекції, семінарські заняття, самостійна робота

15. **МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:** - Поточний контроль: (60%): усне опитування, виступи на семінарах, контрольна робота. Проміжний та підсумковий контроль: (40%, залік): усне опитування, МКР, ІНДЗ, підсумковий контроль. підсумкова комплексна контрольна робота (теоретичні питання); залік.

16. **МОВА НАВЧАННЯ:** українська /російська.

Опис модуля з дисципліни «Старослов'янська мова»

1. **НАЗВА МОДУЛЯ:** Старослов'янська мова
2. **КОД МОДУЛЯ:** ПНД 2.3. 03
3. **ТИП МОДУЛЯ:** професійно-нормативний
4. **РІВЕНЬ МОДУЛЯ:** бакалавр
5. **РІК НАВЧАННЯ:** I
6. **СЕМЕСТР:** 2
7. **ОБСЯГ МОДУЛЯ:**
 - кількість кредитів ЄКТС: 2
 - загальна кількість годин: 60
 - аудиторні години: 24
 - лекції: 12
 - семінари: 12
8. **ЛЕКТОР (и):** доценти: Глушук С.В., Кольцун Н.М.

9. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання вивчення дисципліни: є ознайомлення студентів з історією виникнення старослов'янської мови як найдавнішої писемно-літературної мови слов'ян; розкриття фонетичних та граматичних її особливостей; підготовка студентів до сприйняття і свідомого засвоєння дисциплін історико-лінгвістичного циклу; ознайомленні студентів – майбутніх філологів з основними етапами розвитку старослов'янської мови, особливостями її фонетичної, граматичної будови, підготовці студентів до сприйняття і свідомого засвоєння дисциплін історико-лінгвістичного циклу.

У результаті вивчення модуля студент повинен знати:

- фонетичну систему, морфологічну будову старослов'янської мови;

- історію діяльності слов'янських першовчителів Кирила (Костянтина) та Мефодія;
- лінгвістичну основу старослов'янської мови, історію її виникнення, її функціонування у просторі і часі;
- походження слов'янського письма, історію виникнення і функціонування кирилиці та глаголиці;
- кириличні та глаголичні старослов'янські пам'ятки;
- періодизацію старослов'янської мови;

вміти:

- читати, перекладати старослов'янські тексти;
- володіти методикою фонетичного та морфологічного аналізу старослов'янських текстів;
- зіставляти факти, явища та процеси, які відбувалися в історії старослов'янської мови, з відповідними явищами інших слов'янських мов;
- застосовувати порівняльно-історичний метод мовознавства;
- орієнтуватися в основних проблемах славістики;
- застосовувати набуті знання як базові при вивченні інших дисциплін історико-лінгвістичного циклу

10. СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

11. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

- **Пререквізит:** вступ до мовознавства, вступ до слов'янської філології.
- **Кореквізит:** історична граматики слов'янських мов.

12. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Тема 1. Вступ. Старослов'янська мова як навчальна дисципліна. Її предмет і завдання. Значення старослов'янської мови для розвитку писемності, літератури, літературних мов, культури, поширення релігії, просвітницької діяльності.

Тема 2. Поняття про старослов'янську мову. Старослов'янська мова як літературно-писемна мова перших слов'янських перекладів Святого Письма, зроблених Костянтином (Кирилом) і Мефодієм та їх учнями з грецької, починаючи з другої половини IX ст. Найдавніші пам'ятки, що дійшли до нас, писані на території Моравії, Паннонії та Болгарії наприкінці X – XI ст. Старослов'янська мова цих пам'яток – перша цілеспрямована, культурологічно осмислена і послідовна фіксація слов'янської мови на письмі. Її значення для порівняльно-історичного вивчення інших слов'янських мов.

Тема 3. Поняття про порівняльно-історичний метод у мовознавстві. Праіндоевропейська мова, праслов'янська, слов'янські мовні групи. Живомовна основа старослов'янської мови – південнослов'янський солунський діалект. Старослов'янська мова в її відношенні до інших слов'янських мов (специфічні особливості). Терміни «старослов'янська мова», «давньоболгарська», «давньоцерковнослов'янська» та їх наукове походження.

Старослов'янська та давні реакції церковнослов'янської мови (болгарська, македонська, чеська, давньоруська, сербська, хорватська глаголична, румунська). Діалектні особливості авторів та переписувачів церковнослов'янських текстів..

Тема 4. Виникнення та розвиток старослов'янської писемності. Слов'янські переписувачі Костянтин (Кирил) і Мефодій. Свідчення історичних документів про життя й просвітницьку діяльність Кирила та Мефодія (Життя Костянтина і Мефодія, трактат «О писменехъ чрьноризца Храбра»). Проблема походження слов'янських абеток. Кирилиця і глаголиця. Питання про їх порівняльну давність, походження, джерела графіки, територіальне поширення. Характеристика кирилиці, яка лягла в основу сучасних абеток східних слов'ян. Фонетичне та числове значення букв кирилиці. Діакритичні знаки. Знаки пунктуації.

Тема 5. Фонетика. Звукова система старослов'янської мови кирило-мефодіївської доби. Специфіка вивчення фонетики старослов'янської мови як мови книжно-писемної. Система голосних звуків. Класифікація голосних за місцем артикуляції, за ступенем

підняття, за тривалістю. Голосні переднього ряду. Голосні непереднього ряду. Характеристика носових голосних. Голосні А, Ж. Звуки повного творення. Зредуковані ъ, ь. Слабка та сильна позиції зредукованих. Напружені (й) ы, (і) и. Їх сильна та слабка позиція. **Система приголосних звуків**Склад приголосних. Місце та спосіб їх творення. Приголосні дзвінкі та глухі; тверді, м'які й напівм'які. Плавні сонорні /р/, /л/, їх функціонування як складотворних та нескладотворчих звуків. Принцип складового сингармонізму. L'epentheticum у старослов'янській мові. **Фонетична структура складу.** Закон відкритого складу. Розташування звуків у складі за принципом висхідної звучності. Голосні на початку слова і складу. Вживання протетичного j на початку слова та перед іншими голосними. Прийменники-префікси. Подальші звукові процеси, що відобразилися в старослов'янських пам'ятках кінця X-XI ст. Занепад зредукованих /Ъ/, /Ь/ у слабкій позиції та вокалізації їх у сильній /ъ/→/о/, /ь/→/е/.

Тема 6. Звукова система старослов'янської мови в порівняльно-історичному висвітленні. Основні риси фонетичної системи праїндоевропейської та праслов'янської мов. **Система голосних.** Походження голосних звуків. Зміни в системі та складі голосних фонем. Роль закону відкритого складу у процесі формування системи вокалізму. Фонетична структура складу. Втрата кінцевих приголосних. Монофтонгізація дифтонгів. Виникнення носових голосних. Перетворення праслов'янських дифтонгічних сполук із плавними /т/, /л/ між приголосними (*tort, *tolt, *tert, *telt), а також початкових сполук *ort, *olt. Виникнення складотворних плавних із сполук tьrt, tьlt, tьrt, tьlt у положенні між приголосними. **Система приголосних.** Походження приголосних звуків. Зміна складоподілу та спрощення сполучень приголосних у середині слова. Закон складового сингармонізму та наслідки його функціонування. I, II, III палаталізації задньоязикових. Пом'якшення сполук /sk/ та /zd/ перед голосними переднього ряду. Сполучення /kt/, /gt/ перед голосними переднього ряду. Пом'якшення приголосних та сполучень приголосних звуків під впливом /j/. Сполучення /tj/ і /dj/ та їх подальші рефлексії у слов'янських мовних групах.

Тема 7. Морфологія. Іменник. Загальна характеристика лексико-граматичних розрядів слів (частин мови) у старослов'янській мові. Основні граматичні категорії іменника: рід, число, відмінок. Категорія істот. Основотворчі суфікси іменників праїндоевропейської мови (тематичні голосні (приголосні)). Праслов'янські типи відмін іменників з основою на *-ā, *-ō, *-ū, *-ī, *-ū, та на приголосний *-es, *-en, *-ter, *-et як основа для відповідних форм старослов'янської мови. Затемнення тематичної структури слова у більшості словоформ. Становлення нових відмінкових закінчень.

Тема 8. Займенник. Розряди займенників. Особові займенники 1-ої і 2-ої особи та зворотний займенник. Суплетивність основ особових займенників. Повні та енклітичні форми. Вираження 3-ої особи формами вказівних займенників. Перетворення займенників и, ои в універсальний засіб позначення 3-ої особи. Відмінювання займенників.

Тема 9. Прикметник. Лексико-граматичні розряди прикметників. Граматичні категорії роду, числа й відмінка прикметника. Іменні (не членні) та займенникові (членні) прикметники. Їх походження. Архаїчність іменних прикметників. Особливості відмінювання. Ступені порівняння якісних прикметників. Складні прикметники та їх стилістична функція.

Тема 10. Слова на позначення чисел (числівники). Приналежність слів на позначення чисел до різних частин мови: займенників, прикметників (узгоджувані назви чисел від 1 до 4) та іменників (назви чисел від 5 до 9, 10, 100, 1000 і похідні від них). Своєрідність їх граматичних категорійПовна й ко. ротка форма порядкових числівників. Збірні числівники.

Тема 11. Дієслово. Граматичні категорії старослов'янського дієслова: особи, часу, числа, способу, стану, виду, спрямованості руху, багаторазовості дії. Типи дієслівних основ. Основа інфінітива. Основа теперішнього часу. Класи дієслів. Дієвідмінювані форми дієслова. Дійсний спосіб. Теперішній час. Система майбутніх часів. Випадки змішування форм теперішнього часу з формами майбутнього простого часу як свідчення неостаточного

становлення категорії доконаного й недоконаного виду. Система минулих часів: прості (синтетичні) та складні (аналітичні). Аорист – синтетична форма минулого часу. Використання аориста для позначення минулої дії або стану без вказівки на процес його розгортання, звичайно – як цілісного акту, найчастіше в ряді послідовних минулих дій, що визначає високу частотність аориста в розповідних текстах. Форми аориста. Імперфект – синтетична форма минулого часу. Використання імперфекта для позначення минулої дії або стану, що його треба було представити як тривалий процес. Зв'язок імперфекта з основами недоконаного виду. Перфект – аналітичний минулий час. Використання префекта («передтеперішнього») для позначення дії, яка є результатом здійсненої в минулому дії. Утворення префекта шляхом поєднання дієприкметника минулого часу на -л- із допоміжним дієсловом есмь. Плюсquamперфект – аналітичний минулий час. Використання плюсквамперфекта («передминулого») для позначення дії, яка відбулася перед іншою минулою дією. Утворення плюсквамперфекта шляхом поєднання дієприкметника минулого часу на -л- із допоміжним дієсловом быти. Умовний спосіб як аналітична форма, що утворюється завдяки поєднанню дієприкметника на -л- із допоміжним дієсловом у різних формах.

Тема 12. Прислівник. Утворення прислівників у старослов'янській мові від займенникових коренів (місця, часу, способу дії). Прислівники, утворені від іменників і прикметників. Адвербіалізація відмінкових і прийменниково-відмінкових форм як безперервний процес поповнення складу дієслів.

Тема 13. Службові слова. Прийменник. Початковий синкретизм прийменників і префіксів. Первинні прийменники й «нові». Сполучники і частки. Основні функції сполучників і часток у старослов'янській мові. Просодичний статус сполучників і часток (сполучники – проклітики, частки – енклітики). Вигуки. Відображення використання вигуків у старослов'янських пам'ятках.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Иванова Т.А. Старославянский язык. – М., 2000.
2. Леута О. І. Старослов'янська мова. – К., 2001.
3. Майборода А. В. Старослов'янська мова. – К., 1972.
4. Бондаренко А. А. Учебные задания к спецкурсу “История праславянской фонетики” для студентов филологического факультета. – К., 2001.
5. Хабургаев Г. А. Старославянский язык. – М., 1986.
14. **ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ:** лекції, семінарські заняття, самостійна робота
15. **МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:**
 - Поточний контроль: (60%): усне опитування, виступи на семінарах, контрольна робота.
 - Проміжний та підсумковий контроль: (40%, залік): усне опитування, МКР, ІНДЗ, підсумковий контроль.
16. **МОВА НАВЧАННЯ:** російська.

Опис модуля з дисципліни «Теорія та історія світової літератури»

1. **НАЗВА МОДУЛЯ:** Теорія та історія світової літератури
2. **КОД МОДУЛЯ:** ПНД 2.3.04
3. **ТИП МОДУЛЯ:** професійно-нормативний
4. **РІВЕНЬ МОДУЛЯ:** бакалавр
5. **РІК НАВЧАННЯ:** 1, 2, 3,4
6. **СЕМЕСТР:** 1,2,3,5,6,7
7. **ОБСЯГ МОДУЛЯ:**
 - кількість кредитів ЄКТС: 24
 - загальна кількість годин: 720
 - аудиторні години: 288

лекції: 106

семінари: 170

8. **ЛЕКТОР (и):** професор: Шевчук Т.С., доценти: Дзіковська Л.М., Савоськіна Т.О., Кіскін О.М., Білоброва Т.А.

9. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання вивчення дисципліни:

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: періодизації та основних рис світової літератури як складової культурного процесу; духовні здобутки й художні відкриття світової літератури; основні літературні напрями і течії; наукові теорії визначних вітчизняних та зарубіжних дослідників щодо особливостей літературної спадщини певного історичного періоду; представників літературного руху кожного періоду, їх художні здобутки та характерні особливості індивідуального стилю; головні етапи життєвого і творчого шляху письменників; сюжет, особливості композиції, систему образів та жанрові особливості вивчених творів; естетичне, загальнолюдське і конкретно-історичне значення художніх творів; міждисциплінарні зв'язки світової літератури кожного періоду, зокрема мистецьку інтерпретацію провідних літературних творів у театрі, балеті, кіно, живописі тощо; принципи літературознавчої інтерпретації художніх текстів кожної доби з урахуванням їх поетикальних особливостей; напам'ять зразки ліричних творів.

вміти: вміти розуміти специфіку літератури як мистецтва слова; розуміти його художню своєрідність; визначати особливості індивідуального авторського стилю; осягати твір у контексті розвитку культури; розбиратися в національних літературних традиціях різних народів та з повагою ставитися до них; установлювати зв'язок між національними літературами, міфом, міфологією та літературою; сформулювати уявлення про закономірності та основні тенденції розвитку конкретного історико-літературного етапу; надати уявлення про творчу індивідуальність найбільш значних письменників; охарактеризувати тісний взаємозв'язок літератури певного періоду з суспільно-політичним життям; характеризувати літературний твір як естетичне явище у нерозривній єдності форми та змісту; використовувати навички аналізу художнього тексту; критично оцінювати прочитані твори; визначити основну проблематику, сюжет, композицію, систему образів, зображувальні засоби мови; аналізувати художні твори в єдності змісту і форми; виявляти авторську позицію; порівнювати різнонаціональні твори на тематичному, жанровому, стильовому рівнях; вільно орієнтуватись в історико-літературних та теоретичних проблемах курсу; вільно оперувати категоріальним літературознавчим апаратом; використовувати відповідну термінологію та способи вираження дисципліни в усній та письмовій формах державною мовою; формувати свою читацьку культуру, підвищувати інтерес до читання та розширювати читацький досвід.

9. **СПОСІБ НАВЧАННЯ:** аудиторне

10. **НЕОБХІДНІ БОБОВ'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:**

- **Пререквізит:**

- **Кореквізит:** сучасна українська мова.

11. **ЗМІСТ МОДУЛЯ:**

РОЗДІЛ 1. «ДАВНЯ ЛІТЕРАТУРА»

Тема 1. Антична література. Дописемний період. Архаїчний період античної літератури. Крито-мікенська культура. Найголовніші міфологічні цикли, рання пісенна творчість, фольклор, виникнення дидактичних жанрів – байок, казок, зародження і

характер епічних пісень. Історія давньогрецької літератури. Давньогрецький епос. Класичний період давньогрецької літератури. Жанри античної лірики (елегія, ямб, меліка). Давньогрецька драма. Давньогрецька проза V – IV ст.ст. до н. е. та розвиток давньогрецької літератури римського періоду».

Тема 2. Світова література епохи Середньовіччя і Відродження. Література раннього Середньовіччя (III – X ст.). Література зрілого Середньовіччя (XI – XIV ст.). Найвидатніші пам'ятки зрілого Середньовіччя: героїчний епос, лицарська література, міська література. Героїчний епос XI – XII ст. Італійське Відродження. Творчість Данте Аліґ'єрі, Франческо Петрарки, Джованні Боккаччо. Відродження в Англії (XV – поч. XVII ст.). Головний твір англійського передвідродження – «Кентерберійські оповідання» Джефрі Чосера (1340 – 1400). Видатний мислитель Томас Мор (1478 – 1535), «Утопія». Творчість плеяди драматургів («університетських уміів»): Томаса Кіда, Роберта Гріна, Крістофера Марло. Чотири періоди творчості У. Шекспіра. Відродження в Іспанії (XV – XVII ст.). Творчість Міґеля де Сервантеса Сааведра, «Вигадливий ідальго Дон Кіхот Ламанчський» – новий тип роману. Новаторські риси «вічного образу». Європейське Відродження і українська культура.

Тема 3. Світова література XVII ст. Історичні події та соціальні явища доби (контрреформація, Тридцятилітня війна, англійська буржуазна революція, утвердження і крах абсолютизму, формування буржуазії). *Маньєризм* – стиль європейського мистецтва XVI – XVII ст. *Бароко*. (П. Кальдерон, Дж. Маріно, Дж. Донн, Л. де Гонгора). *Класицизм* – напрям у європейському мистецтві XVI – XIX ст. Представники: П. Корнель, Ж. Расін, Ж.-Б. Мольєр, Ж. Лафонтен). *Ренесансний реалізм* – художній напрям в мистецтві XVII ст. Представники: Ф. Лопе де Вега, А. Фюрет'єр, Г. Я. К. Гріммельсгаузен.

Тема 4. Світова література XVIII ст. Виникнення і поширення ідейного руху Просвітництва. *Просвітницький класицизм*: О. Поуп, Ф. – М. Вольтер, Й.-Х. Готшед, Й.-В. Гете, І. Ф. Шиллер (веймарський період творчості). *Просвітницький реалізм*:– Д. Дефо, Дж. Свіфт, Г. Філдінг, Ф.-М. Вольтер, Д. Дідро, Г.-Е. Лессінг. *Сентименталізм*. Представники сентименталізму – Л. Стерн, С. Річардсон, Ж.-Ж. Руссо; Й.-В. Гете і Ф. Шиллер (ранній період творчості). Особливості пізнього Просвітництва. Розчарування в просвітницьких ідеалах. *Рококо* – художній стиль гедоністичного гатунку, що обстоював культ грації, шляхетності, вишуканого естетизму. *Преромантизм* як сукупність ідейно-стильових тенденцій у європейській літературі другої половини XVIII – початку XIX ст., які, не пориваючи із сентименталізмом, передбачали появу романтизму, поривали із культом розуму, притаманним класицизму та Просвітництву. Преромантизм в Англії та Шотландії (Т. Чаттертон, Дж. Макферсон, Г. Уолпол). Преромантизм і «готичний» роман.

РОЗДІЛ 2. «ЕСТЕТИЧНА ПРОБЛЕМАТИКА СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ КІНЦЯ XIX – XXI ст.»

Тема 1. Романтизм як літературний напрям і як світогляд. Періодизація історико-літературного процесу XIX ст. Романтизм: філософсько-естетичні основи; типологія; художньо особливості. Ранній (ієнський) романтизм (Ф. Шлегель, Новаліс, Л. Тік). Пізній (гейдельберзький) романтизм (А. фон Арнім, К. Brentano, брати Грімм). Життя та творчість німецьких романтиків: Г. фон Клейста, Е. Т. А. Гофмана, А. Шаміссо, Г. Гейне, Ф. Геббеля, Р. Вагнера. Національні джерела англійського романтизму. Перший етап романтизму. «Озерна школа» (В. Вордсворд, С.Т. Колрідж, Р. Сауті). Джерела та специфіка американського романтизму. Творчість Е. По. Жанровасвоєрідність роману Г. Мелвілла “Мобі Дік або Білий кит” та його філософський зміст. **Російський романтизм.** Основні напрями російської літератури та думки. В.А. Жуковський, О.

Пушкін. «Бахчисарайський фонтан», «Цигани». *М. Лермонтов*, «Мцирі». «Демон». Ідея байронічного героя, героя однієї пристрасті.

Тема 2. Світова література XIX ст. Література реалізму. Визначальні прикмети реалізму і раціоналізм, суспільно-економічний детермінізм, типізація, раціоналістичний психологізм. **Російський реалізм.** *О. Пушкін*. «Євгеній Онегін». «Маленькі трагедії». «Повісті Белкіна». Від романтизму дореалізму. *М. Лермонтов*. «Герой нашого часу». Спроба зрозуміти своє покоління. *М. Гоголь*. Повісті «Ніс», «Шинель». Комедія «Ревізор». Поема «Мертві душі». Поетика магічного реалізму Гоголя. «Тарас Бульба» як живий літопис історико-національного колориту. Гончаров. «Обломов» як роман про різні види кохання. І.Тургенєв. Соціально-побутовий роман «Батьки і діти». Ф. Достоевський як майстер реалістичної психологічної прози, насиченої філософською проблематикою. Романи «Злочин і кара», «Біси», «Брати Карамазови». О. Островський – творець національного російського театру. «Темне царство» «Грози». Л. Толстой як майстер реалістичної психологічної прози. Роман-епопея «Війна і мир», психологічний – «Анна Кареніна». **Французький реалізм.** *О. де Бальзак*. «Людська комедія». Архітектоніка та всеосяжний характер. «Гобсек». «Батько Горіо». *Стендаль*. «Червоне і чорне». Майстерний аналіз людських пристрастей на широкому суспільно-побутовому тлі. *І. Флобер*. «Пані Боварі». Роман як історія почуттів. «Боваризм» як індивідуальна і соціальна хвороба. Відреалізму до натуралізму. Гі де Мопассан. «Життя». «Милий друг». Соціально-критичний пафос романів. Е. Золя. «Ругон-Маккари» - епічний образ епохи, художня ілюстрація фізіологічних та соціальних законів. Від «Кар'єри Ругонів» до «Доктора Паскаля». Символи «доби безумності і ганьби». Творчість А.Чехова: художня специфіка прози. **Англійський реалізм.** *В. Теккерей* – сатирик вікторіанської доби. «Ярмарок марнославства» як «роман без героя». *Ч. Діккенс*. «Пригоди Олівера Твіста». «Домбі і син» Реалістична проза Діккенса як пряме протиборство добра і зла. Органічна щирість, дар співчуття та чуйності – аксіологічні структури світу, створеного письменником.

Тема 3. Межа XIX-XX ст. як культурно-історичний період. Філософія позитивізму і натуралізм. Філософські течії кінця XIX ст. Позитивізм і ніцшеанство. Філософія песимізму А. Шопенгауера. Індивідуалізм С. К'єркегора. Естетико-філософські передумови виникнення раннього модернізму (символізму й естетизму). Творчість прерафаелітів і Поетичний Парнас. Європейські неокласики. Художньо-стильові течії в європейській літературі кінця XIX- початку XX ст. Неоромантизм як художньо-стильове явище зарубіжної літератури рубежу XIX-XX ст. Концепція «мистецтва для мистецтва» в англійському естетизмі. Естетична програма Волтера Пейтера та Оскара Вайльда. Символізм як мистецький напрямок. Метафізичні концепції в символізмі. Теорія символу. Естетичні погляди і поезія французьких символістів (Шарль Бодлер, Артюр Рембо, Поль Верлен, Стефан Малларме, Поль Клодель, Еміль Верхарн й ін.). Основні міфологеми французького символізму: «проклятий поет», двосвітовість, сплін, *findesiècle*. Концептосфера і хронотоп поезії французького символізму. Елементи естетизму у французькому символізмі. Російський модернізм. Історико-культурні передумови виникнення символізму в Росії та його філософські витоки. Дві течії в російському символізмі. Маніфести російського символізму. «Старші символісти» і «младосимволісти». Провідні мотиви лірики російських символістів. Російський поетичний авангард (акмеїзм, футуризм, імажинізм). «Цех поетів» і поетичні маніфести акмеїстів («кларизм», «адамізм»). Художня специфіка і основні ознаки футуризму. Групи «Центрифуга» і «Мезонин поезії». Кубофутуризм та егофутуризм. Діяльність футуристів у ЛЕМі (Лівому фронті мистецтв) за радянської влади. Імажинізм як остання авангардистська школа російського модернізму.

Тема 4. Світова література першої половини XX ст. гальні тенденції літературного розвитку першої половини XX століття. Модернізм. Реалізм. Історико-соціальні проблеми доби: соціальні революції, імперіалістичні війни, світова економічна

криза, поява тоталітарних режимів. Літературно-естетичні системи доби – модернізм, реалізм. Розмаїття модерністських течій: неореалізм, неоромантизм, імпресіонізм, експресіонізм, сюрреалізм. Модерністські тенденції в поезії (П. Елюар, Т. С. Еліот, Г. Аполлінер, Р. М. Рільке, Г. Тракль, Ф. Гарсія Лорка, В. Незвал). Засновники європейської модерністської прози (М. Пруст, Ф. Кафка, Дж. Джойс, В. Вулф). Модерністські тенденції в драматургії (Г. Аполлінер, А. Салакру). Взаємодія різних видів мистецтва: вплив метафізичного живопису П. Пікассо на творчу манеру Г. Аполлінера, П. Елюара; імпресіоністична манера К. Моне – на художню практику Р. М. Рільке, Т. Еліота, К. Гамсуна; естетика кубізму – на мову і композицію творів Г. Стайн, Г. Аполлінера; прийом кінематографічного монтажу – на романи “потoku свідомості” Дж. Джойса, М. Пруста. Взаємодія реалістичних і модерністських елементів та форм.

Особливості реалізму ХХ століття: концентрування у змісті та формі, поєднання різних просторових і часових планів, порушення послідовності, прийоми “стиснення” дії, підтекст, елементи символіки, метафоричні оповіді. Синтез конкретно-історичного і узагальненого в реалізмі. Жанрово-стильове розмаїття реалістичних творів: філософсько-інтелектуальний роман та повість (Т. Манн, К. Чапек, Т. Уайлдер, А. де Сент-Екзюпері), соціально-психологічний роман (Е. Хемінгуей, Ф. С. Фіцджеральд, Р. Олдінгтон, Е. М. Ремарк, Ф. Моріак, Р. Роллан), історичний роман (Р. Роллан, Л. Фейхтвангер), роман-епопея (Р. Роллан, М. дю Гар, Д. Голсуорсі), соціально-психологічна драма (Б. Шоу, Ю. О’Ніл, Б. Брехт), історична драма (Б. Шоу). Посилення уваги в реалістичній філософсько-інтелектуальній прозі до актуальних проблем доби: людина і цивілізація, мистецтво і дійсність, особистість і суспільство, життя і смерть. Жанри філософсько-інтелектуальних творів – есе, романи-роздуми, повісті-притчі, драми-алегорії.

Тема 5. Світова література другої половини ХХ ст. Розвиток екзистенціалізму. Алегорія і фантастика у романах-антиутопіях “451° за Фаренгейтом” (1953) Р. Бредбері й “Мальвіл” (1972) Р. Мерля – попередження про небезпечність ідеологічних чвар, які можуть призвести до атомної катастрофи. Фантастична оповідь, символіко-алегоричний характер і широкі філософські узагальнення у творах Дж. Апдайка, К.-А.Портера, Дж.-Р. Толк’єна, Р. Шеклі, Р. Бредбері, С. Лема, А. і Б.Стругацьких та ін.). Вирішення головних причин бездуховності у літературі через тему розбіжності між ідеалами, які проголошуються суспільством, й облудною практикою: у швейцарській драматургії – Ф. Дюрренматт (“Візит старої дами”, 1956. “Новий роман” (“антироман”) – заперечення екзистенціалізму. Антироман – жанровий різновид французького модерного роману 1940-1970-х рр. П’єса французького драматурга Е. Іонеско “Носороги” (1959) – вічна історія про антилюдяність тоталітарного режиму. Магічний реалізм у латиноамериканській літературі (А. Карпент’єр, Ж. Амаду, Г. Гарсія Маркес, М. Варгас Льоса, М. Астуріас). Повоєнна література США: В. Фолкнер, Е. Хемінгуей, Дж. Стайнбек.

Соціалістичний реалізм у літературі Радянського Союзу та країнах соціалістичної співдружності – література лояльності до влади в умовах існування тоталітарного режиму. Твори напівправди – “Піднята цілина” М. Шолохова, “Хліб” О. Толстого, “Молода гвардія” О. Фадєєва. Викриття вад тоталітаризму та використання літературних й художніх засобів боротьби проти нього у літературі. Заборонена творів Б. Пастернака (роман “Доктор Живаго”), А. Платонова, Й. Бродського, В. Войновича. Проблеми добра й зла, сенсу життя, людських стосунків у прозі В. Астаф’єва, Ч. Айтматова, В. Бикова, Г. Бакланова, поезії Є. Євтушенко, Р. Рождественського.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ «ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ»

1. Миронова В.М., Михайлова О.Г., Мегела І.П., Лефтерова О.М., Пухальська Н.Я. Антична література : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Либідь, 2005.

2. Пашенко В.І., Пашенко Н.І. Антична література: Підручник. - К., 2001. - 718 с.
3. Мегела І. П. Література європейського Середньовіччя. Курс лекцій / Навчальний посібник. – К.: ВД Дмитра Бураго, 2016. – 416 с.
4. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Іст.-естет. нарис. – К.: ВД «КМ Академія», 2004. – 360 с.
5. Мегела І. П. Ейдоси літературознавчого дискурсу. – К.: ВД Дмитра Бураго, 2016. – 448 с.

НАВЧАННЯ: Лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

-Поточний контроль: (40%): усне опитування, виступи на семінарах, контрольна робота.

-Підсумковий контроль:(60%, диференційований залік): підсумкова залікова комплексна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання)

14.МОВА НАВЧАННЯ: українська

Опис модуля з дисципліни «Методика навчання світової літератури»

1. **НАЗВА МОДУЛЯ:** Методика навчання світової літератури

2. **КОД МОДУЛЯ:** ПНД 2.2.05

3. **ТИП МОДУЛЯ:** професійно-нормативний

4. **РІВЕНЬ МОДУЛЯ:** бакалавр

5. **РІК НАВЧАННЯ:** 3

6. **СЕМЕСТР:** 5

7. **ОБСЯГ МОДУЛЯ:**

кількість кредитів ЄКТС: 4

загальна кількість годин: 120

аудиторні години: 48

лекції: 20

семінари: 20

лабораторні: 6

8. **ЛЕКТОР (и):** доцент: Білоброва Т.А.

9. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: сучасний стан розвитку методики викладання світової літератури; основні положення нової Концепції літературної освіти, державних стандартів базової і повної середньої освіти, зміст діючих шкільних програм, навчально-методичних комплексах зі світової літератури; орієнтуватися в літературознавчій та методичній теоріях; визначати освітні цілі і завдання шкільного курсу «Шкільний курс світової літератури та методика його викладання» на кожному етапі навчання предмета;

вміти: висвітлити загальні питання методики навчання світової літератури в середній загальноосвітній школі; складати план і конспект уроку; проводити різні види опитування, аргументовано оцінювати усні та письмові висловлювання учнів; використовувати технічні засоби навчання і різні засоби наочності у навчальному процесі.

8.СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9.НЕОБХІДНІ ОBOB"ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

-Пререквізит: Теорія та історія світової літератури

-Кореквізит: Методика навчання іноземної мови

10.ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Тема 1. Методологічні основи викладання світової літератури. Елементи дидактики вищої школи в методичному дискурсі. Сучасні методологічні аспекти викладання світової літератури у вищій школі. Принципи методики викладання світової літератури у вищій школі. Формування методологічних засад викладання світової літератури у вищій школі. Ідея Університету в контексті методології викладання світової літератури. Методика викладання світової літератури як наука. Об'єкт і предмет дослідження методики викладання світової літератури. Специфічні методи дослідження в галузі викладання світової літератури. Генеза методики викладання світової літератури в Україні. Сучасний стан викладання світової літератури. Наукові та прикладні функції методики літератури.

Тема 2. Специфіка викладання світової літератури у вищій школі. Професійні вимоги до викладача. Студент і література

Світова література як предмет вивчення у вищій школі. Викладач світової літератури і професійні вимоги до нього. Проблеми педагогічної етики у практиці викладання. Теорія гармонійної комунікації Д. Карнегі у методичній системі викладача зарубіжної літератури. Психолого-вікові особливості студента-читача. **Методи, форми та засоби вивчення літератури** Поняття методу викладання літератури. Основні методи ефективного викладання світової літератури. Засоби викладання літератури. Планування та організація праці викладача літератури. Методична допомога викладачеві світової літератури. Типи занять у вищому навчальному закладі зі світової літератури. Засади нейролінгвістичного програмування у викладанні світової літератури. **Етапи вивчення твору світової літератури. Оцінювання.** Підготовка до сприйняття. Читання тексту. Підготовка до аналізу. Аналіз художнього твору. Шляхи аналізу. Підсумки вивчення літературного твору. Творчі роботи студентів. Види літературних занять у школі. Діагностика, контроль та оцінювання навчання.

Методологія і методика аналізу художнього твору. Методика шкільного аналізу художнього твору. Особливості аналізу творів різних жанрів. Методологічні засади і типологія шкільного аналізу художнього твору. Методика визначення ідейно-тематичної основи твору. Послідовність розкриття образу-персонажа. Принципи аналізу художнього тексту. Шкільний аналіз епічних творів. Орієнтовний план аналізу епічного твору. Вивчення ліричних творів у школі. Орієнтовний план аналізу ліричного твору. Особливості вивчення драматичних творів. Специфіка аналізу міжродових жанрів. Шкільний аналіз фольклорних творів.

Методика вивчення систематичного курсу літератури. Питання теорії літератури у вузівському вивченні. Родо-жанрова специфіка світової літератури в академічному курсі. Вивчення біографії письменника. Розвиток мовлення студентів у системі літературної освіти. Моделювання тематичного змісту занять в системі їх педагогічно-методичної типології. Теорія і технологія вивчення перекладних художніх творів. Теорія і практика контекстного вивчення художніх творів.

Діалогізм і проблемність як принципи сучасного прочитання зарубіжної літератури. Філософсько-психологічні засади інноваційної діяльності в галузі літературної освіти. Види діалогів на уроках зарубіжної літератури. Проблемні ситуації і питання літературного характеру.

Тема 1.3. Інновації у методиці навчання зарубіжної літератури.

Інноваційні технології навчання зарубіжної літератури. Інноваційні прийоми навчання зарубіжної літератури. Інтеграційні типи літературних занять: урок – історичне дослідження, урок – філософське дослідження, урок – літературно-біблійне дослідження, урок – психологічне дослідження. Інформаційні технології у навчанні зарубіжної літератури.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бандура О. М. Вивчення елементів теорії літератури в 4—7 класах : посіб. для вчителів / О. М. Бандура. — К.: Рад. школа, 1981. — 129 с.
2. Бугайко Т.Ф., Бугайко Ф.Ф. Майстерність учителя-словесника. - К.: Рад. школа, 1963.- 188 с.
3. Куцевол О. М. Життя і творчість письменника в дзеркалі «поетичної критики»: навч. посіб. / О. М. Куцевол. — Вінниця, 2010. — 279 с.
4. Куцевол О. Теоретико-методичні основи розвитку креативності майбутніх учителів літератури : монографія / Куцевол О. — Вінниця: Глобус-Прес, 2006. — 348 с.
5. Градовський А. В. Компаративний аналіз у системі шкільного курсу літератури: методологія та методика : монографія / А. В. Градовський. — Черкаси: Брама, 2003. — 292 с.

13. МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

-Поточний контроль: (40%): усне опитування, виступи на семінарах, контрольна робота.

-Підсумковий контроль:(60%, диференційований залік): підсумкова залікова комплексна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання)

14. МОВА НАВЧАННЯ: українська

Опис дисципліни «Методика навчання болгарської мови»

1. НАЗВА МОДУЛЯ: Методика навчання болгарської мови

2. КОД МОДУЛЯ: ПНД 2.2. 05

3. ТИП МОДУЛЯ: нормативний

4. СЕМЕСТР: 4

5. ОБСЯГ МОДУЛЯ:

Загальна кількість годин: 120

Кредитів ЄКТС: 4

Аудиторні години: 70

Лекції: 30

Семінари: 40

6. ЛЕКТОР: доцент Гончар Н.М., викладач Берестецька О.П.

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання вивчення дисципліни: ознайомлення студентів з сучасними теоріями і новими тенденціями у викладанні болгарської мови; формування знань про загальнонаукові та дидактичні принципи та методи викладання болгарської мови, їх використання на різних типах уроків; формування у студентів певних навичок та творчого підходу до уроків. Ознайомлення студентів зі специфікою викладання болгарської мови в умовах функціонування різних мов на території регіону, додавання спеціальних методів в залежності від ступеню володіння діалектами болгарської мови. Завданням є також формування вмінь планування своєї роботи, при розподіленні навчальної програми у конкретних мовних умовах. Завдання курсу полягає в підготовці вчителя-словесника до ефективного проведення уроків болгарської мови, позакласної і позашкільної роботи з навчального предмета

знати: принципи, методи, прийоми і засоби викладання мови; форми і види робіт, структуру уроків, його фрагменти та цілі, різні види контролю за рівнем знань.

вміти: планувати навчальний матеріал; моделювати уроки різних типів і видів та здійснювати їх аналіз; викладати матеріал з різних розділів мови: фонетики, морфології, синтаксису, стилістики та лексикології.

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9. НЕОБХІДНІ ОБОВ'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

-Пререквізит: Теоретичний курс болгарської мови

-Кореквізит:

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Методика викладання болгарської мови як педагогічна наука. Її мета, предмет і завдання. Поняття методу і прийому. Класифікація методів. Характеристика найуживаніших методів. Типи уроків. Характеристика структури. Засоби навчання, їх характеристика. Теоретико-методичні основи навчання школярів іноземної мови. Уроки іноземної мови та читання в середній школі. Методика вивчення розділу „Звуки і букви”. Методика вивчення елементів лексики. Методика вивчення елементів морфеміки та словотвору. Методика вивчення елементів морфології в середній школі. Методика вивчення розділів „Речення” і „Текст”. Методика вивчення основ орфографії. Робота з розвитку мовлення на вимовному рівні. Робота з розвитку мовлення на лексичному рівні. Методика роботи над словосполученням і реченням

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Ангелова Т. Методика на обучението по български език. Съвременни проблеми. – С., СЕМА РИ, 2005.
2. Ангелова Т. Тестовите задачи със свободен отговор в обучението по български език (същност, функции, критерии за оценяване). – Български език и литература. – №1. – 2007.
3. Ангелова, Т. Международното изследване на уменията за четене PIRLS`2006 и постиженията на българските ученици в него. – В: Между традицията и новите реалности. 120 години университетска педагогика. – С., 2008.
4. Герджикова М. и др. (съставители) Езикът и литературата. Методически парадигми и образователни политики. – С., Фондация „Млада България”, 2005.
5. Георгиева М. Обучението по български език в условията на билингвизъм. – Шумен, Шуменски университет ”Епископ Константин Преславски”, 2004.
6. Георгиева, М. и др. (съставители) Комуникативната компетентност в съвременния научен дискурс. Сборник в чест на 70-годишнината на проф. К. Димчев. – С., Булвест 2000, 2005.

12. ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Семінарські заняття, самостійна робота.

13. МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (40%): усне опитування, виступи на семінарах, контрольна робота.

- Підсумковий контроль: (60%, диференційований залік): підсумкова залікова комплексна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання)

14. МОВА НАВЧАННЯ: болгарська, українська

Опис модуля з дисципліни «Болгарська мова: теоретичний та практичний курс»

1. НАЗВА МОДУЛЯ: «Болгарська мова: теоретичний та практичний курс»

2. КОД МОДУЛЯ: ПНД.2.2.1.01

3. ТИП МОДУЛЯ: нормативний

4. РІВЕНЬ МОДУЛЯ: бакалавр

5. РІК НАВЧАННЯ: 1,2,3,4,

6. СЕМЕСТР: 1,2,3,4,5,6,7,8

7. ОБСЯГ МОДУЛЯ:

кількість кредитів ЄКТС: 42

загальна кількість годин: 1260

аудиторні години:

лекції: 56

практичні: 364

семінари: 72

8. ЛЕКТОР: доц. Гончар Н.М., викл. Берестецька О.П.

МОДУЛЬ 1. Болгарська мова: теоретичний курс

9. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання вивчення дисципліни: опанування студентами базових знань про систему сучасної болгарської мови, зв'язки між її підсистемами; формування понятійно-термінологічного апарату з означених галузей, ознайомлення з різними напрямками в науці про теорію мови, з різними поглядами вчених з того чи іншого питання, ознайомлення студентів із системою сучасної болгарської мови в найбільш стійкій і перевірній практикою викладання науковій інтерпретації а саме про фонетичні процеси, які відбуваються в мові;. Завданням дисципліни є оволодіти теоретичними нормами болгарської мови та базовими теоретичними положеннями з фонетики, зокрема, розширити знання про голосні та приголосні звуки болгарської мови, їх артикуляційно-акустичні особливості, критерії класифікації; звукові зміни в мовному потоці, фонеморфологічні чергування в системі вокалізму й консонантизму, закріплення чіткого уявлення про звукову й орфоепічну системи сучасної болгарської літературної мови; оволодіти базовими теоретичними положеннями про системні відношення у лексиці, основні етапи її формування, стилістичну диференціацію лексики болгарської мови, специфіку болгарської фразеології; вироблення стійких практичних умінь і навичок користування різного типу словниками тощо. Дати опис граматичної системи сучасної болгарської мови в найбільш стійкій і перевірній практикою викладання науковій інтерпретації; оволодіти теоретичними нормами морфології та синтаксису болгарської мови, зокрема сформулювати уявлення про граматичну систему болгарської мови, її аналітичність, яка відрізняє сучасну болгарську мову від тих слов'янських мов, якими володіють студенти, отримати загальні знання про види та побудову словосполучень та речення різни видів: прості речення, односкладні прості, неповні та речення з однорідними членами, складні речення та їх види: складносурядні, складнопідрядні, безсполучникові та речення з різними видами зв'язку; правильно використовувати отримані знання в мовленні. Навчити студентів використовувати теоретичні знання при аналізі мовних явищ, виконувати морфологічний та синтаксичний аналіз за схемою.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: основні відомості з болгарської лексикології, фразеології, морфології, синтаксису; термінологічний апарат болгарської фонетики, різні погляди з теоретичних питань болгарської мови; основні фонетичні одиниці мови, аспекти вивчення звуків мови, будову мовного апарату; систему фонем сучасної болгарської мови, класифікацію голосних та приголосних; зміни звуків у мовному потоці, причини виникнення історичних та сучасних звукових законів; типи складів у сучасній болгарській мові та правила акцентології; поняттєво-термінологічний апарат болгарської лексикології, системні відношення в лексиці, характеристики стилів сучасної болгарської літературної мови; основні лексикографічні праці; граматичну систему болгарської мови; предмет і задачі морфології та її розділів; загальні теоретичні відомості про види та побудову словосполучень, їх

класифікацію; прості і складні речення, види складних речень – складносурядні, складнопідрядні, безсполучникові.

вміти: виявляти та аналізувати мовні явища; визначати звукові зміни різних категорій, аналізувати їх; диференціювати історичні та сучасні чергування голосних і приголосних, давати їм коментар; виконувати повний фонетичний аналіз слів; записувати тексти фонетичною транскрипцією; виконувати орфоепічний аналіз текстів; визначати лексико-семантичне значення слова; описувати типи лексичної семантики, здійснювати їх аналіз, встановлювати динаміку змін; виокремлювати фразеологічні одиниці, характеризувати їх склад, структурну типологію, шляхи виникнення та функціонування в системі мови; розрізняти види словників та принципи їх укладання. Вміти використовувати теоретичні знання з болгарської мови при морфологічному аналізі; розрізняти речення різни видів (за метою висловлювання, характером); виконувати синтаксичний аналіз словосполучень, простого та складного речення за схемою; застосовувати отримані знання в мовленні; застосовувати теоретичні знання на практиці; спілкуватися болгарською мовою із загальної та фахової проблематики, проводити самостійну дослідницьку роботу в галузі сучасної болгарської філології; використовувати знання з курсу сучасної болгарської мови при викладанні болгарської літературної мови в школах.

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9. НЕОБХІДНІ ОBOB"ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

-Пререквізит: Історія болгарської мови. Практичний курс болгарської мови.

-Кореквізит: Вступ до мовознавства

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

ФОНЕТИКА. *Введення в фонетиці.* Предмет і завдання фонетики сучасної болгарської мови. Загальна характеристика звукової системи болгарської мови. Основні фонетичні одиниці мови: сегментарні та надсегментарні. Аспекти вивчення звуків мови. Голосні та приголосні звуки: фонетична характеристика та класифікація. Артикуляційна база болгарської мови. Акустична сутність звуків мови. Функціональний аспект мовного звуку.

Історичні та позиційні чергування голосних та приголосних в болгарській мові. *Фонологія, як розділ фонетики.* Фонологічний аспект у вивченні звуків мови. Фонологічні школи, концепції. Вивчення фонемі російськими лінгвістами (Ян Бодуен де Куртене, Л.В. Щерба). Празька фонологічна школа. Моделі розподілу. Ленінградська та Московська фонологічні школи. Теорія американського дескриптивного мовознавства. Фонема, як дискретна одиниця потоку мови. Фонема та її реалізації. Функції фонем. Сильна та слабка позиція фонем. Види варіантів фонем.

Система болгарської голосної та приголосної фонем. Критерії класифікації болгарських голосних. Голосні фонемі в сильній та слабкій позиції. Система болгарської приголосної фонемі в СБКЕ. Система приголосних фонем. Критерії класифікації. Артикуляційна класифікація. Акустична класифікація. Африкати. Депалаталізація приголосних. Кореляція твердість-м'якість, звучність-беззвучність.

Звукові закони болгарської мови. Історичні чергування фонем (аблаут, мутація о/е; палаталізація, чергування приголосних під впливом Ј, епентеза, елізія). Сучасні звукові закони в СБКЕ (променливо я; чергування ненаголошених голосних; асиміляція та дисиміляція приголосних; депалаталізація м'яких приголосних; епентеза на [ъ], [й]; елізія на [т], [д], [с]; метатеза на [ъ]). Розподіл та сполучуваність фонем в болгарській мові. *Сегментні одиниці в СБКЕ.* Мовний звук. Склад та організація складу болгарської мови.

Структурні та акустичні типи складу. Складова кордону та складоділення. Акцентне (фонетичне) слово. Мовний такт або синтагма. Фраза. Фонетичний текст.

Надсегментарні одиниці болгарської літературної мови. Болгарський словний наголос: фонетична сутність в наголосі в СБКЕ; позиційна характеристика наголосу. Функції наголосу в БЕ: слововідмінна та формовідмінна. Енклітики та проклітики, акцентне слово, акцентні дублети (слова з подвійним наголосом). Мовлення ненаголошених голосних, зміни при вимові. Інтонація: фонетична та фонологічна сутність. Основні значення, виражені інтонацією: низхідна та висхідна мелодика, інтенсивність. Пауза.

Ортоепія. Промовляючі норми. Побудова літературного проголошення. Стили літературної вимови. Принципи відхилення від літературної вимови. Літературні норми у вимові голосних і приголосних. Фонетична транскрипція. Болгарська система фонетичного та фонематичного запису. Орфографія. Співвідношення орфоепія/орфографія.

Графіка та правопис. Специфіка графічної системи сучасної болгарської мови. Болгарський лист в історичному та сучасному аспекті. Співвідношення між буквеним та звуковим змістом в болгарській азбуці. Небуквені графічні ресурси. Складовий принцип болгарської графіки. Зміни в болгарській азбуці та графіці. Правопис та проголошення. Фонемантичний, фонетичний, традиційний та смисловий принципи болгарського правопису. Правопис складних та складових слів. Написання слів разом або окремо. Написання первинних літер. Принципи сучасного болгарського правопису - фонетичний принцип, морфологічний принцип, етимологічний принцип, семантичний принцип.

ЛЕКСИКОЛОГІЯ. *Лексика болгарської мови як система.* Основні характеристики і тенденції розвитку лексичної системи болгарської мови. Предмет і завдання лексикології болгарської мови. Розділи лексикології: семасіологія, фразеологія, лексикографія. Лінгвістичний статус лексичних одиниць. Лексико-семантичне поле. Семантичний парадигматичний ряд. Слово як основна мовна одиниця на лексичному рівні. Слово у співвідношенні мова - мовлення; слово як система значень; слово у парадигматичному та синтагматичному плані. Диференційні ознаки слова. Слово як двопланова одиниця. Формальні характеристики слова - звукова, фонемна, акцентна, морфемна структура. Семантична структура - лексичний рівень, категоріальне і граматичне значення.

Основні типи лексичних значень. Пряме і переносне значення. Вільне і зв'язане значення (види зв'язаних значень). Похідні і непохідні значення.

Полісемія. Метонімічні і метафоричні переносні значення. Омонімія в лексичній системі сучасної болгарської мови. Класифікація омонімів. Специфіка, походження і прояви омонімії в лексичній системі сучасної болгарської мови. Паронімія в лексичній системі сучасної болгарської мови. Причини паронімічних замінів. Види паронімів. Синонімія в лексичній системі сучасної болгарської мови. Поняття синонімії. Лексична синонімія. Критерії класифікації і види синонімів. Семантичні функції синонімів. Антонімія в лексичній системі сучасної болгарської мови. Критерії та класифікація антонімів. Семантична функція антонімів.

Лексичний склад сучасної болгарської мови. Болгарська лексика з точки зору походження. Питома і запозичена лексика. Адаптація запозичень. Питома болгарська лексика. Основні групи запозичень у складі лексики болгарської мови. Шляхи і причини запозичень. Проблеми адаптації запозичень зі споріднених мов.

Лексика болгарської мови з функціональної точки зору. Загальноживана та спеціальна лексика. Діалектизми. Професійна лексика. Терміни. Жаргон.

Лексика болгарської мови з точки зору активного і пасивного запасу. Застарілі слова (історизми та архаїзми). Неологізми. Оказіоналізми.

Стилістичне розширення лексики. Лексичні особливості функціональних стилів (розмовного, офіційно-ділового, наукового, публіцистичного, художнього).

Фразеологія сучасної болгарської мови. Фразеологізм як лінгвістична одиниця. Формальні, семантичні та функціональні особливості фразеологічних одиниць. Критерії класифікації. Формальна та семантична класифікації фразеологічних одиниць.

Болгарська лексикографія. Історія розвитку болгарської лексикографії. Енциклопедичні та лінгвістичні словники. Види лінгвістичних словників.

МОРФОЛОГІЯ. Граматичне значення, граматична (морфологічна) категорія, граматичні форми. Основні способи вираження граматичних значень. Будова слова. Види морфем. Морфеми та словотвірний аналіз. Словотвір сучасної болгарської літературної мови. Словотвірні засоби і моделі. Загальна характеристика морфологічної системи сучасної болгарської мови. Граматична класифікація слів. Частина мови. Іменник. Семантико-граматична характеристика. Види іменників. Творення іменників. Категорія роду іменників. Категорія числа іменників. Спеціальна форма множини для іменників чоловічого роду («бройна форма»). Категорія визначеності/невизначеності іменників. Значення і граматичне вираження. Аналітизм. Залишки відмінкових форм у сучасній болгарській мові. Прикметник. Види прикметників за будовою і значенням. Словотвір прикметників. Граматичні категорії прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників. Числівник. Граматичні категорії. Класифікація числівників (кількісні; порядкові; дробові; спеціальні форми, вживані з іменниками чоловічого роду; для позначення приблизної кількості тощо). Займенник. Загальна характеристика, розряди займенників. Відмінкові форми особових займенників. Дієслово. Семантико-граматична характеристика. Види дієслів і дієслівні форми. Граматичні категорії дієслова: особа, число, вид (творення видових форм). Категорія часу дієслова у сучасній болгарській мові. Спосіб дієслова як морфологічна категорія. Дійсний спосіб. Наказовий спосіб, форми вираження та значення. Умовний спосіб. Переповідний спосіб. Неособові форми дієслова: залишок інфінітиву; дієприкметник, дієприслівник. Прислівник. Загальна характеристика. Походження і склад прислівників. Творення. Види прислівників за значенням. Вживання. Прийменник, походження і склад прийменників. Класифікація. Частина. Походження. Види часток за значенням. Сполучник. Походження і значення. Сполучники сурядності і підрядності. ІВигук. Значення та функції вигуків. Використання вигуків. Звуконаслідувальні слова.

СИНТАКСИС. Предмет синтаксису. Синтаксичні одиниці - словосполучення і речення. Поняття речення. Основні ознаки речення: предикативність, модальність, інтонація. Граматична оформленість речення. Словосполучення. Види словосполучень, їх граматична організація. Види підрядного зв'язку у словосполученнях: узгодження, керування, прилягання. Модальні типи речень: розповідні, питальні, спонукальні речення. Окличні речення. Просте речення. Головні члени речення. Підмет. Способи вираження підмета. Присудок. Види присудків. Другорядні члени речення. Додаток. Означення. Прикладка. Обставина. Просте ускладнене речення. Речення з відокремленими членами. Складне речення. Складносурядні речення, їх типи. Складнопідрядні речення, їх типи. Перехідні випадки між сурядністю та підрядністю. Безсполучникові складні речення. Актуальне членування речення. Способи передачі чужої мови.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бояджиев Т., Куцаров Ив., Пенчев Й. Съвременен български език (фонетика, морфология, словообразуване, лексикология, синтаксис). – София, 1998. – 386 с.
2. Бояджиев Т. Българска лексикология. – С., 1986. – 368 с.
3. Вьтов В. Лексикология на българския език. – В. Т.: Абагар, 1998. – 424 с.
4. Вьтов В. Фонетика и лексикология на българския език. – В. Т.: Абагар, 1995. – 477 с.

5. Геннадиева-Мутафчиева З. Подчинителният съюз ДА в съвременния български език. - С., 1998.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

МОДУЛЬ 2. «Болгарська мова: практичний курс»

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання вивчення дисципліни: формування у студентів базових знань про систему сучасної болгарської мови, оволодіння мовною тематикою, лексикою болгарської мови та вивчення понятійно-термінологічного апарату болгарської мови та граматичних норм; повне оволодіння усною і писемною формами; формування у студентів умінь і навичок читання та розуміння текстів, знання орфографії та пунктуації, уміння переказувати тексти, складати лексичні, граматичні, фонетичні й орфографічні вправи. Студенти у процесі навчання засвоюють лексику різних тематичних шарів, навчаються вести бесіди, складати повідомлення болгарською мовою в межах передбаченого програмою фонетичного, лексичного і граматичного матеріалу; вивчають необхідний мінімум знань про країну: географію, основні віхи історії, звичаї, традиції; знайомляться з видатними історичними особистостями, представниками культури, науки і літератури.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: необхідний обсяг лексичного мінімуму в межах програми; норми граматики болгарської мови, основні віхи історії, звичаї та традиції болгарського народу;

вміти: читати текст без орфоепічних помилок; переказувати текст; помічати і виправляти помилки в усному і письмовому мовленні; виконувати лексичні та граматичні вправи; мати навички орфографії і пунктуації; аналізувати тенденції функціонування граматичних форм у системі болгарської мови в різних комунікативних ситуаціях; вільно спілкуватися болгарською мовою в усіх комунікативних сферах; користуватися різними типами словників, додатковою лінгвістичною літературою тощо.

ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Перший рік навчання.

Студент повинен уміти вести бесіду і робити невеликі повідомлення болгарською мовою в межах передбаченого програмою фонетичного, лексичного і граматичного матеріалу. Мова повинна бути правильною, точною і ясною. Допускається трохи уповільнений темп мови. Діалог передбачається ініціативний, повинна бути присутньою реакція на репліки. Загальний темп мови-170-190 складів у хвилину, час звучання мови, що непереривається – 3 хвилини. Читаючи тексти, студент повинний розуміти основну думку, логічну структуру і важливі деталі тексту. Швидкість листа при викладі сприйнятого тексту - 1000 знаків за 45 хвилин.

Мовна тематика. Предмети і події. Основні предмети повсякденного і навчального побуту. Наявність чи відсутність предметів. Кількість і якість, міра, ваги, розмір, колір, смак, запах. Зміна якостей і властивостей, оцінка предметів. Дії з предметами. Простір і година. Положення предметів. Момент години: час, хвилинка, година доби, календар, дати. Основні одиниці і вимір години. Рух, основні засоби пересування. Спосіб і напрямок руху. Людина. Організм людини. Фізичний стан, одяг людини і його особисті речі. Основні продукти харчування і блюда. Житло: будинок і квартира. Особистість: ім'я, адреси, дата і місце народження, рід занять, освіта. Розпорядок дня. Відпочинок і дозвілля. Природа. Погода, явища природи, пори долі.

Лексика. Обсяг словника для читання і листа складає приблизно 1100 загальнолітературних навчальних лексичних одиниць.

Граматика. Число. Утворення множини односкладових і багатоскладових іменників чоловічого роду, множина іменників жіночого роду, множини іменників жіночого і середнього роду. Випадки вживання рахункової форми. Значення і вживання членної форми. Фонетико-морфологічний аспект. Ступеня порівняння пр кметників і їхній правопис. Утворення числівників і їхній правопис. Прислівники, їхнє вживання й утворення. Слова-заступники основних частин мови і їхніх розрядів. Основні типи дієвідмін дієслів. Особливості в дієвідміні. Основні часи, їхнє утворення і вживання. Уміння вживати і розрізняти АОРИСТ і ІМПЕРФЕКТ. Дієвідміна дієслова «СЪМ» і його місце в реченні. Система дієприкметників і їхнє функціонування як визначення й у складі складних дієслівних форм. Да-конструкції як аналітичні форми інфінітива. Речення. Головні члени речення. Підмет, його формальне і значеннєве вираження (Учениците четат много разкази. Каня те на гости.) Присудок і способи його вираження. Зв'язок підмета і присудка. Спонукальні речення з використанням наказового нахилення. Загальні відомості про переказувальне й умовне нахилення.

Другий рік навчання

Студенти повинні уміти вести бесіду і робити повідомлення болгарською мовою в межах передбаченої програми. Непідготовлена мова повинна продовжуватися не менше 5-6 хв., а змінювати бесіду, при цьому темп мови не повинний бути присутнім нові лексеми, виучені в процесі навчання. Передбачається, що читання не повинне містити орфоепічних помилок, що виникають під впливом болгарських говорів чи російської мови. Письмова мова припускає правильний і ясний виклад матеріалу, відсутність неправильних дієслівних форм, речень типу «ВИЕ СТЕ ПРИЯТЕЛКИ». Швидкість письма -1400- 1600 знаків за 45хв.

Мовна тематика. Факти і події. Порівняння й оцінка подій. Причинно-наслідкові відносини між явищами дійсності. Людина і його зовнішність, самопочуття, поведінка й емоційний стан. Інтереси, риси характеру. Спорт. Найбільш популярні види спорту. Заняття у вільний час. Читання. Коротка характеристика прочитаної книги. Взаємини людей. Екскурсії і подорожу. Враження від поїздок. Карта Болгарії і карта України. Болгарські і Українські топоніми і гідроніми.

Граматика. Утворення складних іменників. Вживання визначених іменників як підмета. Вживання коротких і повних форм займенників з іменниками і відсутність членної форми в останніх у залежності від семантики. Слова – клитики і наголос при запереченні в реченні типу « НЕ СЪМ ХОДИЛА». Утворення складних прикметників. Членна форма прикметників у залежності від форми. Утворення форм наказового, умовного нахилень. Форми передачі давно минулих подій чи чужих слів. БЪДЕЩЕ В МИНАЛОТО ВРЕМЕ для передачі реально мислимих і ірреальних подій. Складносурядне і складнопірядне речення. Безособові речення. Пунктуація: відсутність коми в складнопірядних реченнях із союзом ДА й прямими питаннями.

Третий рік навчання

Студент повинний уміти викладати текст оригінального друкованого тексту (розповіді, закінченого уривка з художнього твору чи газетного тексту) обсягом у 5500-6000 знаків. Цьому повинна передувати невелика підготовка, близько 15-20 хв. Студент повинен вести бесіду з проблем, порушених у тексті, уміти переводити вибірково уривки з цього тексту, уміти ставити питання і відповідати на поставлені. Передбачається реферування і Коментування статей на суспільно-політичну тематику в обсязі 2000 знаків, читання вголос без орфоепічних помилок, усне резюме прослуханого тексту і відповіді на питанні по цьому тексту.

Передбачається, що кожен студент повинен уміти знаходити орфоепічні й орфографічні помилки в мові інших студентів; опанувати нову лексику і догадуватися про значення 10 % нових слів з тексту.

Мовна тематика. Факти і події. Повідомлення і запити про предмети й осіб, їхні ознаки. Вираження намірів, бажань, надії, стурбованості. Схвалення чи несхвалення подій, що відбуваються. Радість і розчарування, вираження свого відношення до того, що відбувається. Залучення уваги якої-небудь людини до себе, знайомство, вітання, прощання, побажання, спілкування з незнайомими людьми на різні побутові теми. Відпочинок і дозвілля. Відпустка. Канікули. Відвідування театрів і музеїв, виставок. Кіно : сюжет фільму і його головні герої. Лікарська допомога. Відвідування поліклініки і лікування в лікарні. Ліки.

Граматика. Іменник. Узагальнення теми «Категорія визначеності/невизначеність іменника». Прикметник. Утворення якісних прикметників за допомогою префіксів і суфіксів, що виражають менший чи великий ступінь якості і їхнє вираження. Числівник. Сполучення числівників з іменниками чоловічого роду, що позначають осіб. Числівники з членною формою. Система часів дієслова в дійсному і переказувальному нахиленнях. Спільне вживання різних форм часу.

Четвертий рік навчання

Навчання студентів припускає: правильно висловлювати свою думку, граматично вірно її оформляти, точно підбирати лексику; уміти говорити на задану тему без підготовки близько 10 хв.; вести діалог і відповідати на питання без попереднього осмислення; змінити тематику розмови; правильно складати письмовий текст. Студенти повинні правильно і виразно читати вголос незнайомий текст після попереднього неуповільненого читання. Темп читання - 220-230 складів у хвилину. Студент повинен досить докладно викладати зміст оригінального тексту (розповіді, нарис, закінченого уривка з літературного твору) обсягом у 6000-6500 знаків. Він повинен уміти виражати свою думку з приводу прочитаного чи з проблем, порушених у тексті. Читання вголос повинне бути безупинним і виразним, без запинок і тривалих пауз, зв'язаних з незнанням лексики, що зустрічається. Також студент повинен знаходити помилки в письмовому й усному мовленні і коментувати ці помилки. На четвертому році навчання передбачається читання текстів і переказ суспільно-політичних текстів, переклад з однієї мови на іншу текстів обсягом 3000 знаків без словника, виклад прослуханого тексту в письмовому виді і без логічних помилок, заміна незнайомих слів синонімами чи близькими за значенням словами.

Мовна тематика. Соціальний і економічний розвиток суспільства. Виробництво і сільське господарство. Господарська діяльність людини. Основні напрямки зовнішньої і внутрішньої політики держави. Болгарсько-українські взаємозв'язки. Політичні партії і рухи. Особистість і суспільство, подивися і моральні якості, оцінка особистості.

Педагогічна практика у школі. Ведення уроку болгарською мовою, підготовка до нього. Особистість людини, умови його життя і діяльності. Взаємини з іншими людьми і середовищем життя. Екологія, захист навколишнього середовища від шкідливого впливу людини. Фауна і флора. Назви рослин і тварин. Карта світу. Назви держав, народів і національностей. Переселення етнічних болгар у Бессарабію. Мода, її основні тенденції і напрямки. Мистецтво. Знамениті болгарські письменники, співаки, художники.

Граматика. Правопис і пунктуація. Значення правил уживання заголовних і малих літер. Чергування голосних у коренях слів і в інших морфемах. Чергування приголосних при утворенні відносних прикметників. Розділові знаки складносурядних і складнопідрядних речень. Вживання іменників із членною формою в залежності від їхньої семантики і синтаксичної ролі в реченні.

11.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Иванова Л., Колева-Златева Ж. Да общуваме на български. Български език за чужденци. – Велико Търново: Фабер, 2009. – 180 с.
2. Аз говоря български. Български език за чужденци. – Велико Търново: Фабер, 2007. – 168 с.
3. Аз говоря български. Български език за чужденци. – Велико Търново: Фабер, 2007. – 168 с.
4. Колева-Златева Ж., Емилиянова Б. Аз говоря български. Български език за чужденци. – Велико Търново: Фабер, 2007. – 168 с.
5. Мутафова К. История и цивилизация. – С., 2002. – 359 с.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Семінарські заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (40%): усне опитування, виступи на семінарах, контрольна робота.

- Підсумковий контроль: (60%, диференційований залік): підсумкова залікова комплексна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання)

14.МОВА НАВЧАННЯ: болгарська, українська

Опис модуля з дисципліни «Англійська мова: теоретичний та практичний курс»

НАЗВА МОДУЛЯ: «Англійська мова: теоретичний та практичний курс»

2.КОД МОДУЛЯ: ПНД 2.2.2.01

3.ТИП МОДУЛЯ: нормативний

4.СЕМЕСТР: 3-8

5.ОБСЯГ МОДУЛЯ:

Загальна кількість годин: 810

Кредитів ЄКТС: 27

Аудиторні години: 324

Лекції: 46

Практичні: 224

Семінари:

Консультації: 8

6.ЛЕКТОР: доц.Вдовенко Т.О., доц.Олейнікова Г.О., доц.Сорока Т.В.

МОДУЛЬ. 1. англійська мова: теоретичний курс

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання вивчення дисципліни: здатність сприймати автентичну іншомовну інформацію на слух, зокрема в звичайному спілкуванні та адекватно реагувати на неї; вільно володіти англійською мовою; використовувати професійно профільовані знання в галузі сучасної лінгвістики; використовувати знання, уміння, навички в галузі теорії й практики дослідження мовних явищ для освоєння теоретичних основ і методів сучасної лінгвістики; професійно профільовані знання системи мови й правил її функціонування при іншомовній комунікації; здатність користуватися науковою літературою, аналізувати стан справ з питань своєї спеціальності; сучасні уявлення про методику проведення експериментів у галузі лінгвістики, мовознавства; професійно орієнтовані загально-теоретичні знання з усіх аспектів мови, яка вивчається.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: правила вимови приголосних, голосних звуків та дифтонгів; правила читання буквосполучень та слів; правила інтонаційного оформлення основних комунікативних типів речень; основні поняття і терміни фонетичної теорії, а також основні методи фонетичного дослідження; правила правопису окремих лексичних одиниць, правила побудови речень, правила вживання часових форм, основні граматичні конструкції, звороти мови; лексичний мінімум одиниць з програмних тем курсу, розмовні формули, сучасні уявлення про національні та культурні особливості країн, мова яких вивчається; особливості граматичної будови сучасної англійської мови; особливості природи граматичних явищ та граматичних процесів сучасної англійської мови; основні поняття і терміни стилістики англійської мови, а також основні методи стилістичного дослідження художнього тексту; основні поняття та термінологію лексикології англійської мови, основні лінгвістичні теорії та праці видатних германістів, системно-структурні особливості сучасної англійської мови.

вміти: приєднувати нові знання до вже існуючих та застосовувати нові отримані знання під час самостійної та індивідуальної роботи з науковою та навчальною літературою; володіння інформаційно-комунікативними технологіями, методами класифікації, опису, спостереження; здатність застосовувати загально мовленнєві вміння й навички; сучасні уявлення про теоретико-методологічні принципи у галузі гуманітарних, світоглядних, власне професійних наук, оптимальний обсяг ідей, цінностей, уявлень, універсальні способи пізнання і практичної діяльності; здатність застосовувати фундаментальні знання в галузі філології, самостійно розв'язувати задачі і проблеми, а також оцінювати результати своєї діяльності; надавати правильну теоретичну інтерпретацію мовним явищам, працювати з науковою лінгвістичною літературою; використовувати теоретичні знання у практичному викладанні англійської мови; використовувати сучасні методи лінгвістичного аналізу для аналізу мовних явищ; аналізувати та інтерпретувати лексичні особливості сучасної англійської мови у всій повноті обсягу еволюції мовного процесу та їх розвитку в різні періоди історії англійської мови.

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9. НЕОБХІДНІ ОБОВ'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

-Пререквізит: Практичний курс англійської мови

-Кореквізит: Інтерпретація тексту

ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Теорфонетика. Зміст і основні питання курсу. Розділи фонетики. Компоненти фонетичної структури. Методи фонетичного дослідження. Зв'язок фонетики з іншими

лінгвістичними науками. Теоретичне і практичне значення фонетики. Теорія фонем. Історія розвитку теорії фонем. Фонема як діалектична єдність трьох аспектів матеріального, функціонального та абстрагованого. Основні напрямки у поглядах на теорію фонем серед вітчизняних та зарубіжних мовознавців. Основні принципи утворення та класифікація голосних фонем (по стабільності артикуляції, відповідно до руху та положення язика в горизонтальній та вертикальній площинах, по положенню губ, по історичній довготі, по напруженості). Проблема дифтонгів. Співставлення англійських голосних та приголосних фонем з українськими та російськими. Редукція, її види (якісна, кількісна та нульова). Асиміляція, її види (щодо напрямку, ступеню уподібнення та часу її прояву). Акомодация. Елізія. Інтрузія. Чергування голосних. Фонетична природа наголосу. Різні ступені наголосу; його види. Проблема дефініції інтонації. Визначення інтонації вітчизняними та зарубіжними мовознавцями. Компоненти інтонації (висота, фразовий наголос, темп, тембр, ритм). Функції інтонації. Інтонаційна група, її складові. Ядерні тони. Засоби графічного зображення інтонації. Стилїстичне вживання інтонації.

Теорґрамаіка. Предмет та завдання теоретичної грамаіки. Зовнішній і внутрішній аспекти мови. Морфологія та синтаксис. Мова як система і структура. Лінгвістичні одиниці. Парадигмаічні і синтаґмаічні відносини. Методи лінгвістичних досліджень. Морфологія. Слово та морфема - базові одиниці морфологічного рівня. Класифікація морфем. Чаітини мови в анґліістіці. Іменник. Грамаічні ознаки іменника. Грамаічні коментарі іменника (число, відмінок, проблема категорії роду та проблема артикля). Дієслово. Грамаічні ознаки дієслова. Категорії дієслова та класифікації дієслів. Синтаксис. Словосполучення, проблема визначення словосполучень. Речення - одиниця синтаксичного рівня. Лінгвііка тексту. Праґмаіка. Теорія речових актів. Основні положення праґмаілінгвіістики. Праґмаіка тексту. Класифікація речових актів. Дискурс. Дискурсивний аналіз. Принципи та функції дискурсу.

Лексикологія. Лексична система і дослідження її структури. Походження і розвиток сучасної анґлііської мови. Заґальна характеристика словникового складу анґлііської мови. Структура слова та словотвір. Мовна семантика. Словосполучення та контекст. Сталі словосполучення. Фразеологія анґлііської мови. Основи анґлііської лексикоґрафії. Варіанти анґлііської мови.

Стилїіка. Предмет та завдання стилїіки. Фонетичні, лексичні та синтаксичні стилїічні прийоми. Текст як предмет вивчення стилїіки. Способи аналізу художнього тексту. Фонетичні, графічні виразні засоби і стилїічні прийоми та морфологічна стилїіка. Стилїічна лексикологія. Денотативне та конотативне значення. Емоційна, оцінна, експресивна та стилїічна складова конотації. Спеціальний літературний словник: терміни, поетичні слова, архаїзми, варваризми та неологізми. Заґально-розмовна лексика. Спеціальна розмовна лексика: сленґ, жарґонізми, професіональні слова, діалектні слова, вульґаризми. Лексичні виразні засоби та стилїічні прийоми. Лексико-синтаксичні виразні засоби та стилїічні прийоми. Актуальне членування речення. Рівень тексту: план оповідача та план персонажа. Синтаксичні виразні засоби та стилїічні прийоми. Синтаксичні виразні засоби та стилїічні прийоми анґлііської мови. Стилїічний синтаксис: синтаксичні виразні засоби та стилїічні прийоми. Фонетичні стилїічні засоби. Різновиди функціональних стилів анґлііської мови. Особливості наукового стилю науково-популярного підстилю, газетного, публіциістичного стилю анґлііської мови.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Грамматика английского языка: пособие для студентов педагогических институтов и университетов / Под ред. В.Л. Каушанской. – 7-е изд. – М. – 2000. – 319с.
2. Грамматика английского языка: Морфология. Синтаксис: Учебное пособие для студентов педагогических институтов и университетов / Н.А. Кобрин и др. – СПб.: Лениздат; Изд-во "Союз", 2001. – 469с.
3. Дубенко О.Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов. – Вінниця, НОВА КНИГА, 2005. – 224с.
4. Дворжецька М.П., Макухіна Т.В., Велікова Л.М., Снегірьова Є.О. Фонетика англійської мови. – В. – Нова книга, 2005. – 321 с.
5. Єфімов Л.П. Стилiстика англiйської мови i дискурсивний аналіз. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. – 240с.

МОДУЛЬ 2. Англійська мова: практичний курс

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання вивчення дисципліни: здатність сприймати автентичну іншомовну інформацію на слух, зокрема в звичайному спілкуванні та адекватно реагувати на неї; вільно володіти англійською мовою; використовувати професійно профільовані знання в галузі сучасної лінгвістики; використовувати знання, уміння, навички в галузі теорії й практики дослідження мовних явищ для освоєння теоретичних основ і методів сучасної лінгвістики; професійно профільовані знання системи мови й правил її функціонування при іншомовній комунікації; здатність користуватися науковою літературою, аналізувати стан справ з питань своєї спеціальності; сучасні уявлення про методику проведення експериментів у галузі лінгвістики, мовознавства; професійно орієнтовані загально-теоретичні знання з усіх аспектів мови, яка вивчається.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: правила вимови приголосних, голосних звуків та дифтонгів; правила читання буквосполучень та слів; правила інтонаційного оформлення основних комунікативних типів речень; правила правопису окремих лексичних одиниць, правила побудови речень, правила вживання часових форм, основні граматичні конструкції, звороти мови; лексичний мінімум одиниць з програмних тем курсу, розмовні формули.

вміти: сприймати монологічне та діалогічне мовлення викладача, студентів або носіїв мови; переказувати прочитаний (або прослуханий) текст, ставити запитання до тексту; робити монологічні повідомлення згідно з тематикою курсу; вести бесіду-діалог відповідно до програмної тематики; граматично правильно висловлювати думки з заданої теми у письмовій формі; перекладати тексти з англійської мови на українську та з української на англійську.

ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Вступний корективний курс. Активні та пасивні органи мовлення. Система приголосних звуків англійської мови. Принципи класифікації приголосних англійської мови. Інтонація, її компоненти. Складові інтонаційних зразків. Використання артиклів (загальне поняття).

Сім'я. Правила читання. Утворення складу та розділення на склади. Позиція наголосу. Інтонація у реченнях комунікативного типу (питальні, стверджувальні, окличні та спонукальні речення). Тема «Про себе», «Моя сім'я».

Житло. Теперішній невизначений час, утворення і використання. Теперішній подовжений час, утворення і використання. Теперішній закінчений час, утворення і використання. Модальні дієслова:

can, may, must, need. Письмо: опис кімнати. Ключові слова: опис просторового розташування. Тема «Моя улюблена кімната», Тема «Дім (квартира) в якому я живу».

Щоденна програма. Інтонія слів автора перед прямою мовою, інтонація непрямой мови. Минулий невизначений час, утворення і використання. Минулий подовжений час, утворення і використання. Минулий закінчений час, утворення і використання. Минулий закінчений подовжений час, утворення і використання. Письмо: неофіційний лист про твій робочий день. Ключові слова: схвалення та несхвалення. Тема «Мій робочий день».

Університет. Майбутній неозначений час. Формування і використання. Майбутній тривалий час. Формування і використання. Майбутній доконаний час. Формування і використання. Майбутній доконано-тривалий час. Формування і використання. Тема «На уроці англійської мови». Твір: Неофіційний лист про ваше навчання в університеті. «Наш Університет».

Харчування. Використання часів підрядні обставинні речення часу і стану. Використання часів в додаткових підрядних реченнях. Теперішній час з майбутнім значенням. Узгодження часів(активний стан).Твір: Неофіційний лист про вашу національну кухню. Функціональні вирази;говорячи про те що подобається і не подобається. Тема: «Британські та українські страви». Твір: Рецепт улюбленої страви. Функціональні вирази: описуючи процеси і блюда. Тема: «Страви дома».

Покупки. Формування та використання Пасивного стану. Правила перетворення з Активного у Пасивний стан. Порядок слів /прямий і непрямий/. Місце прислівників невизначеного часу в реченні. Різниця у використанні Постійного, Подовженого, Завершеного і Закінченого подовженого часу. Письмо: складання списку покупок. Функціональні вирази: просити і давати поради. Теми: «Відвідування магазинів», «Вибір подарунка для Вашого друга».

Пори року і погода. Складний додаток. Його формування і використання. Використання артиклів з особистими та географічними назвами. Використання артиклів з назвами частин дня. Використання артиклів з іменниками «школа, коледж, лікарня, тощо». Письмо: листівку Вашому другу. Теми: « Чотири пори року та Ваша улюблена пора року», «Погода і клімат».

Професія. Граматика: Дієприкметник Теперішнього часу. Часові та Голосові відмінності. Дієприкметникові конструкції. Об'єктна дієприкметникова конструкція. Суб'єктна дієприкметникова конструкція. Абсолютна називна дієприкметникова конструкція (зворот). Абсолютна дієприкметникова конструкція(зворот) з прийменником. Теми: Труднощі, які очікують молодих вчителів. Шаблони мови. Вибір кар'єри.

Охорона здоров'я. Граматика: Дієприкметник Минулого часу. Часові і голосові відмінності. Тема: «У дантиста», Хвороби та їх лікування.

Великобританія. Граматика: Герундій. Особливості часу та стану. Функції. Герундіальний зворот. Тематичний вокабуляр. Інфінітив. Особливості часу та форми. Використання інфінітиву без частки *to* (голий інфінітив). Інфінітивний зворот (Об'єктний інфінітивний зворот. Суб'єктний інфінітивний зворот. Інфінітивний зворот з прийменником *for*.) Теми: «Декілька поглядів на Лондон», «Огляд визначних пам'яток», «Англійський пейзаж», «Географія Великобританії».

Спорт та ігри. Граматика: Модальні дієслова(Can. May.Must.Shall.Should.Would. Need. Dare. To have to, to be to).Теми: «Спорт та ігри, які популярні в Англії». «Мій улюблений вид спорту».

Подорож. Граматика: Умовний спосіб. Умовний спосіб I. Умовний спосіб II. Теми: «Подорож поїздом», « Подорож машиною», « Подорож навколо Європи», «Подорож пішки», «Мій улюблений вид подорожі», «Подорож літаком».

Подорож пішки. Пікнік. Граматика: Другорядні члени речення. Підмет. Засоби вираження підмета в англійській мові. Тематичний вокабуляр. Тема: Недоліки та переваги подорожі пішки.

Людина та кіноматограф. Граматика: Присудок. Види присудків. Тематичний вокабуляр.
Тема: Кіно

Людина та природа. Граматика: Додаток, Означення, Обставина. Засоби вираження в англійській мові. Теми: Охорона оточуючого середовища.

Живопис. Граматика: Просте та складне речення. Види складнопідрядного та складносурядного речення. Тема: Мій улюблений художник. Відомі художники Англії.

11.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Аракин В.Д. Практический курс английского языка. 1 курс. – М.:Гуманит.изд. центр ВЛАДОС, 2007. – 536 с.
2. Аракин В.Д. Практический курс английского языка. 2 курс. – М.:Гуманит.изд. центр ВЛАДОС, 2006. – 516 с.
3. Аракин В.Д. Практический курс английского языка. 3 курс. – М.:Гуманит.изд. центр ВЛАДОС, 2006. – 431 с.
4. Аракин В.Д. Практический курс английского языка. 4 курс. – М.:Гуманит.изд. центр ВЛАДОС, 2006. – 352 с.
5. Грамматика английского языка: пособие для студентов педагогических институтов и университетов / Под ред. В.Л. Каушанской. – 7-е изд.. – М. – 2000. – 319с.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: практичні заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

-Поточний контроль: (60%): усне опитування, письмові диктанти, квізи, контрольні роботи, завдання для практичних занять, рівневі завдання для модульних контрольних робіт, індивідуальні завдання, тестові завдання.

-Підсумковий контроль: (40%, диференційований залік): підсумкова залікова комплексна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання).

14.МОВА НАВЧАННЯ: англійська